

FOSSEKALLEN

MEDDELELSESBLAD FOR NVE

God Jul

FRÅ BYKIL, SJÅ SIDE 12

NR. 4 DESEMBER 1965 12. ÅRGANG

FOSSEKALLEN

Utgjieve av
Hovedstyret for vassdrags-
og elektrisitetsvesenet

*

Kjem ut 4 gonger i året

*

Opplag 3900

REDAKTØR: SIGURD NESDAL

Bladstyret:

ØYSTEIN FLACK, oppnemnd av Hovedstyret.

T. ERIKSEN, oppnemnd av Ingenørforeningen.

FRITZ ERIK ANDRESEN, oppnemnd av Sjef- og sekretærforeningen.

AAGOT NÆSS oppnemnd av Fullmektig- og assistentforeningen.

THORBJØRN GRAN, oppnemnd av Norsk Elektriker- og Kraftstasjons forbund.

GUNNAR JACOBSEN, oppnemnd av Norsk Tjenestemannslags gruppe.

Adresse:

Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen, Middelthunsgt. 27 B, Oslo 3. Boks 5091.

Telefon: Bysamt. 46 98 00. Riks. 46 38 80.

Postgirokonto: 5205.

INNHOLD

SIDE

God jul	2
Juleord	3
A-direktoratet	4
E-direktoratet	5
S-direktoratet	7
V-direktoratet	9
Natur og unatur	11
Synfaring i Setesdal	12
Vik i Sogn	15
Vasskraft og laks	17
Leif Hugo	18
Ny fagsjef	19
Idrettsarbeidet	20
Dødsfall	20
Praktisk nasjonalt arbeid ...	22
Personalia	24
Smånytt	24

GODT
NYTT
ÅR!

*Ved årets slutt vil jeg gjerne få sende
en hilsen til alle etatens arbeidere og
funksjonærer og takke for den store
arbeidsinnsatsen og det gode
samarbeidet i året som er gått. Jeg vil
samtidig få ønske hver enkelt og deres
familier en god jul og godt nytt år!*

Sigurd Nesdal

DET GJORDE GUD

Julen har vel en særegen plass i bevisstheten hos de aller fleste av oss. Kanskje betyr den spesielt mye for oss nordboere fordi den deler opp vinteren og skaper fest og hygge på den aller mørkeste og tristeste årstiden.

Den er allikevel noe mer enn bare en vinterfest med presanger, god mat og mange fridager. Selve foranledningen til all denne stas som vi mennesker har laget i stand, er jo beretningen om Ham som ble født i Betlehem for snart 2000 år siden. Hvem er så denne Jesus? Bibelen sier at han er Guds sønn, frelser og forsoner.

Guds plan med menneskene, sier Bibelen, er evig samfund med Ham. Men betingelsen er fullstendig oppfyllelse av lovens krav. Loven er god. Endog ateisten må vel innrømme det. Hvis budene ble etterlevet, ville verden sett annerledes ut i dag. Men menneskene holdt

ikke mål. Mange strevet — ja slet seg ut for å oppfylle loven, men en av de nidkjæreste utbryter fortvilet: «*Jeg gjør ikke det gode som jeg vil, men det onde som jeg ikke vil, det gjør jeg.*»

Men kan da ikke Gud, hvis han er en kjærlig gud, se gjennom fingrene med våre feil, når vi bare gjør så godt vi kan? Nei, sier Bibelen, Gud er også en hellig gud og tåler ingen synd.

Derfor er det Guds egen sønn blir menneske og oppfyller lovens krav i vårt sted samtidig som han tar på seg vår skyld og soner den.

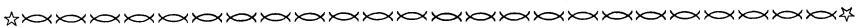
«*Det loven ikke var i stand til, makteslös som den var på grunn av kjødet, det gjorde Gud da han for syndens skyld sendte sin egen sønn i syndig kjøds skikkelse og holdt dom over syndemakten i vår natur, slik at lovens krav skulle bli oppfylt i oss.*» (Rom. 8, 3—4.)

Akk kom, jeg op vil lukke
mitt hjerte og mitt sinn
og full av lengsel sukke:
Kom, Jesus, dog herinn!
Det er ei fremmed bolig,
du har den selv jo kjøpt,
så skal du blive trolig
her i mitt hjerte svøpt.

Jeg gjerne palmegrene
vil om din krybbe strø,
for dig, for dig alene
jeg leve vil og dø.
Kom, la min sjel dog finne
sin rette gledes stund,
at du er født her inne
i hjertets dype grunn!

(L. rev. nr. 122.)

AKSEL BORCHGREVINK

FRA A-DIREKTORATET

I løpet av inneværende år, er vi etter hvert blitt bra husvarme i vårt nye administrasjonsbygg, og det er for de fleste i dag vanskelig å tenke seg tilbake til den gamle tingenes tilstand med uhensiktsmessige og til dels dårlige kontorer spredt over en rekke forskjellige steder. Vi har nå vunnet erfaring med hensyn til å administrere kontorbygget og fellestjenestene der, men arbeidet med å effektivisere og koordinere disse tjenester, vil sammen med løsningen av andre oppgaver av felles-administrativ art, også i det kommende år legge beslag på betydelig arbeidskapasitet. Ellers er arbeidet med økonomifunksjonene fortsatt preget av det høye aktivitetsnivå i etaten. Mens økningen i mengden av det mere rutinemessige arbeid vedrørende disse funksjoner i de nærmest forutgående år slo ut i visse vansker av organisasjonsmessig og bemanningsmessig art, ser arbeidsmengden foreløpig ut til så noenlunde å ha stabilisert seg på et visst nivå f.o.m. 1965 slik at det etter hvert er blitt lettere å etablere mere tilfredsstillende arbeidsforhold innenfor den rutinemessige del av virksomheten. Den omfattende systemanalyse som EDB-kontoret nå utfører av den administrative databehandling med henblikk på ytterligere omlegging til elektronisk databehandling legger også i ikke liten grad beslag på personale innenfor økonomifunksjonen, og arbeidsmengden i samband med dette må antas å vokse i tiden framover, ikke minst i selve omleggings- og innkjøringsfasen.

Anvendelsen av elektronisk databehandling har for øvrig undergått en rask utvikling i NVE i det siste året da Gier-EDB-anlegget har vært i drift. Anleggets kapasitet antas i 1966 å ville være fullt utnyttet, dvs. 6 timer pr. dag som

er den kjøretid leiekontrakten forutsetter. De vesentligste anvendelsesområder har vært opprettelse av hydrologisk dataarkiv, kjöringer av simuleringsmodeller for drift av vannkraftsystemer, elektrotekniske beregninger og mekaniske beregninger av luftledninger.

Kursvirksomheten innenfor EDB-sektoren har i 1965 vært relativt omfattende. En rekke ALGOL-programmeringskurser har vært holdt samt kurser i numeriske metoder, statistikk og operasjonsanalyse. Kursvirksomheten vil fortsette i 1966 med sikte på å gjøre saksbehandlerne fortrolig med det nytte-hjelpemiddel som EDB er og kan bli innenfor de ulike saksområder.

På personalsiden kan det ventes enkelte endringer av generell karakter. Disse endringer vil ha betydning for den alt overveiende del av de statsansatte.

Som kjent løper gjeldende avtale mellom staten og de fire hovedsammenslutninger ut pr. 30. april 1966. Vi må derfor regne med at det i forbindelse med inngåelse av ny tariff-avtale vil bli visse endringer av lønns- og arbeidsvilkår i forhold til det som gjelder i dag.

Tjenestemannenes forhold til sin arbeidsgiver er også regulert gjennom tjenestemannloven og loven om offentlige tjenestetvister. Begge disse lovene vil etter planen bli revidert. For tjenestemannlovens vedkommende foreligger en omfattende komitéinnstilling som har vært ute til uttalelse. Det regnes med at det i 1966 blir fremmet prosjeksjon om ny tjenestemannsl.

Tjenestetvistloven, som regulerer forhandlingsordningen og framgangsmåten ved behandling av lønnstvister i staten, er under revisjon av en særskilt oppnevnt komité. Det er ikke satt noen bestemt frist for komitéen til å fram-

lege sin innstilling, men en må regne at partene er interessert i en avklaring snarest mulig.

Den såkalte Sætre-komite er oppnevnt for å vurdere visse prinsippspørsmål i forbindelse med statens lønnssystem. Herunder vil det nok også bli trukket sammenlikninger med de ordninger som gjelder i det private næringsliv.

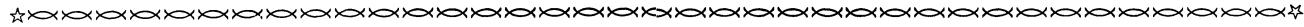
Statens lønnssystem har i prinsippet vært uendret i en årekke, og det knytter seg naturlig nok stor interesse til resultatet av dette komitéarbeid. Innstilling ventes avgitt i nær fremtid.

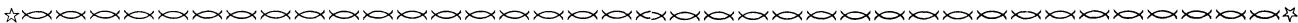
En meget vesentlig del av arbeidet ved Administrasjondirektoratets juridiske avdeling går ut på å skaffe de eiendommer og rettigheter som NVE trenger for å kunne gjennomføre kraft- og linjeutbygging som etaten skal forestå. Ervervet skjer hovedsakelig gjennom forhandlinger eller ved ekspropriasjon. Under den nærværende sterke aktivitet på kraftutbyggingens område er også advokater ved Regjeringsadvokatembetet og private advokatfirmaer engasjert i eiendomssakene. Koordineringen av standpunkter og framskaffingen av materiale ved de forskjellige skjønn vil i tiden framover legge beslag på mye av kapasiteten ved avdelingen.

Den annen hovedgruppe blant arbeidsoppgavene ved Juridisk avdeling består i å svare på spørsmål om forståelsen av de lover og forskrifter som danner grunnlaget for etatens virksomhet. Avdelingens arbeid med slike spørsmål synes rimelig nok å øke etter hvert som utnyttelsen av vassdragene øker og elektrisitetens rolle i samfunnshusholdningen blir større.

Gjennom flere år har NVE hatt til disposisjon årlige bevilgninger til oppkjøp av vassfall. Med den sterke oppdeling som en ofte har av eierforholdene i vassdragene, blir oppkjøpsarbeidet relativt tidskrevende. Det er inngått en rekke kontrakter om erverv av fallrettigheter som avdelingen i året som kommer vil få hendene fulle med å sørge for gjennomføring av. Mange av kontraktene inneholder bestemmelser om at vederlaget skal fastsettes ved skjønn, og disse skjønnene blir til dels svært omfattende.

T. Moe.

ELEKTRISITETSDIREKTORATET

Det er ikke så helt lett for en som ikke har vært i etaten i mer enn 2 måneder, å skrive et innlegg til årets julenummer av «Fossekallen». Redaktøren er imidlertid ubøyelig i sitt krav om bidrag fra Elektrisitetsdirektoratet, og takket være velvillig bistand fra hjelpsomme medarbeidere, blir det likevel en liten epistel til bladet.

Aktiviteten innen elektrisitetsforsyningen i landet er ikke blitt mindre enn tidligere i det året som er gått. I 1964 kom det inn hele 920 MW i ny maskininstallasjon i kraftverkene, og samlet energiproduksjon passerte 44 000 GWh. For 1965 venter vi en økning på rundt 760 MW og elproduksjonen ventes å nå opp i nærmere 48 000 GWh. I tilknytning til kraftverkene blir det bygget et stort antall kraftoverføringer for høyspenning, fordelingslinjer for høy- og lavspennning og understasjoner, alt sammen ting som er nødvendig for at den kraft som vil bli produsert (bygges ut), skal kunne bringes frem til forbrukerne på beste og billigste måte. Saksantallet hos oss henger, som direktør Gaukstad sa ifjor, nøye sammen med aktiviteten i elektrisitetsforsyningen og arbeidsmengden viser fortsatt stigende tendens.

Konsesjons- og tilsynsavdelingen har som i tidligere år, først

og fremst vært beskjæftiget med de tradisjonelle arbeidsoppgavene. En har tatt sikte på i størst mulig utstrekning å få innført områdekonsesjoner for anlegg med spenning opp til 24 kV for derved å forenkle saksbehandlingen. Likevel blir det svært mange spesielle saker om konsesjoner for høyspenningslinjer og andre anlegg. For øvrig er det gitt tilråding til Industridepartementet i en rekke ekspropriasjonssaker både for mindre og større ledninger samt for tomter til transformatorstasjoner. Disse sakene forårsaker en rekke konferanser og korrespondanse med såvel grunneiere som elektrisitetsverkene og representanter en vesentlig arbeidsmengde ved kontoret. En rekke saker om kraftleiekonsesjoner har også passert avdelingen, men etter en forenkling av saksbehandlingen går nå bare de større sakene til Hovedstyret til endelig uttalelse. Her til kommer innkreving og kontroll av avgifter til staten for 1964 i henhold til meddelte konsesjoner på kraftleie og høyspenningsanlegg. Det er også gitt flere uttalelser i spørsmål om tildeling av konsesjonsavgifter til kommuner i henhold til meddelte kraftleiekonsesjoner samt om priser og vilkår for levering av kompensasjonskraft til kommuner.

Det viste seg at de nye Forskrifter for elektriske anlegg, som trådte i kraft 1. februar 1964, måtte tas opp til relativt omgående revisjon, etter at det både direkte og fra NEVF's møter rundt om i landet kom inn en rekke merknader. I den permanente forskriftskomite har utvalget for høyspenning avgitt sin innstilling og endringsforslagene er vedtatt av komitéen og Industridepartementet, slik at de reviderte høyspenningsforskriftene blir sendt ut i disse dager. Det er også foretatt revisjoner av en del andre paragrafer. Revisjonsarbeidet fortsetter og en håper at det allerede tidlig i 1966 vil være mulig å foreta de nødvendige revisjoner også av de øvrige kapitler. Den tekniske utvikling går stadig frem med stormskritt slik at en kontinuerlig revisjon av forskriftene er uomgjengelig nødvendig. Det kan også nevnes at anbefalinger om forskriftsendringer som er fremkommet ved arbeidet i den nordiske forskriftskomite er blitt tatt til følge fra norsk side og er nå gjennomført. Tilsynskontoret har dessuten arbeidet med en rekke godkjenningsspørsmål vedrørende forskjellig teknisk utstyr, blant annet av jordingsapparater. For kontroll av beregninger av lange ledningsspenn utnyttes nå NVE's EDBanlegg.

Elektrisitetsavdelingen har i året fortsatt sitt arbeid i samsvar med de opptrukne retningslinjer, men avdelingens virksomhet har vært hemmet av personalmangel. Opplegget av oversikter, statistikk m.v. er under stadig bearbeidelse, og det er utarbeidet en rekke kraftbalanser for de forskjellige elektrisitetsområder i Norge. Ikke minst kraftbalansene danner grunnlag for vurdering av mulighetene for kraftlevering til industriprosjekter m.v., likeså for vurdering av rekkefølgen av aktuelle kraftutbyggingsprosjekter. Det meste av grunnlaget for Regjeringens langtidsprogram om elektrisitetsforsyningen er utarbeidet

800 000 besøkende til kraftstasjonene

Gjestebøkene for Ontario Hydros kraftstasjoner i Canada er som en «Hjem er hvem» oversikt for hele verden. Turister fra Australia, Japan og Ungarn var blant de 800 000 som besøkte kraftstasjonene ved Niagara-fallene i 1964.

I sommer ble fire vannkraftstasjoner igjen åpnet for publikum. Det er lett adkomst til alle fra hovedveiene.

Kraftstasjonene holdes åpne hver dag fra kl. 9.00 til kl. 19.30. Gjestene får se kontrollrommet og maskinhallen, og hvor forholdene tillater det, blir de tatt med til et utsiktspunkt hvor man får et overblikk over hele

anlegget. Dette er alle sammen elvene anlegg hvor hele utbyggingen er samlet innenfor et mye mindre område enn det som vanligvis er tilfølet i Norge.

I omvisningen hører det også med at turistene får se en fargefilm med lyd som forteller historien om anlegget. Her får man se hvordan elven var før utbyggingen tok til, man får vite hvordan idéen oppstod om å utnytte fallene, og videre glimt fra anleggsarbeidene fram til stasjonen står ferdig og blir satt i drift av en celeber person.

(Fra Ontario Hydro News Release.)

ved denne avdelingen. Videre planer for oppbygging av stamlinjenettet, herunder spenningsvalg m.v. er under utredning eller ferdig utredet. Avdelingen samarbeider nøyne med konsesjonskontoret med hensyn til valg av traséer og spenning etc. for kraftlinjer. En rekke spørreskjemaer fra ECE og andre internasjonale organisasjoner har vært besvart. Tilveiebringelsen av den elektriske energi som helhet hører også inn under arbeidsoppgavene, og i denne forbindelse må spørsmålene om konvensjonelle varmekraftverk, atomkraftverk og gassturbinanlegg følges opp.

Ved statsstønad — og kontrollavdelingen har arbeidet med stønadsaker for elektrifisering av mørke og dårlig forsynte områder fortsatt i året. Ved utgangen av 1965 regner en at bare ca. 1210 bosteder med ca. 4100 personer enda er uforsynt med elektrisk kraft. Elektrisifiseringsarbeidet er nå kommet meget langt og for hvert eneste av de gjenstående prosjekter må det foretas et omfattende og grundig undersøkelsesarbeid i stor utstrekning i marken. Mulighetene for varig bosetting på stedene må vurderes og vi samarbeider med Arbeidsdirektoratet og Distriktenes utbyggingsfond om dette.

Etter at første trinn av arbeidet med statsstønaden nå nærmer seg sin fullføring, har en tatt fatt på 2. trinn, nemlig å sørge for å skaffe verkene, som i større eller mindre utstrekning er bygget med statsstønad, muligheter for ombygninger og forsterkninger av sine ledningsnett, for å møte kravene om stadig mer elektrisk energi. Det går i det vesentligste ut på å få bygget nødvendige sambandslinjer. I løpet av året er det derfor gitt tilslagn om statsstønad til anlegg av denne art, og antallet søknader om stønad til slike tiltak ventes å ville øke betydelig i årene fremover.

Arbeidet med organisasjonsforholdene innen elektrisitetssektoren har fortsatt og synes å ville bli en av direktoratets større arbeider i tiden fremover. Problemene i elektrisitetsforsyningen i Sogn og Fjordane fylke er tatt opp i samarbeide med fylket, og fylkestinget har vedtatt å la den fremlagte utredning danne det prinsipielle grunnlaget for det videre arbeid

med saken. Likeså har vi fortsatt arbeidet med elektrisitetsforsyningen i Lofoten, og i flere andre områder. Dette rasjonaliseringsarbeidet er meget tidkrevende og gjennomføringen av de forskjellige planer vil ta lang tid. Også ved denne avdeling er det nå for lite personale. Sammen med generaldirektøren var flere representanter fra direktoratet aktive deltagere i NEVFs' landsmøte i Bergen i mai i år med emnet «Problemer ved sammenslåing av elverker».

Finansieringsforholdene innen elektrisitetssektoren er ikke blitt lettere i løpet av året, og vårt arbeid med uttalelser til offentlige banker vedrørende verkenes søknader om lån etc. krever mye tid. Prioriteringsspørsmålene innen kraftutbyggingen m.v. kommer her sterkt inn i bildet, og det er ikke alltid lett å skille sol og vind med hensyn til hvilke anlegg som skal bygges først. Utarbeidende energiprognosenter sammen med opplysninger vedrørende emmisjonstekniske forhold såvel på det innenlandske som det utenlandske lånemarked danner hovedgrunnlaget for de vurderinger som foretas i denne forbindelse. På grunn av den skjerpe konkurransen på de tilgjengelige lånemarkeder, er imidlertid kravet til egenfinansiering økt, og en rekke elverker må nå revidere sine tariffer for å skaffe tilveie nødvendige midler over driftsbudsjettet til de mest påtrente investeringsformål. Som kjent skal tariffer og regnskaper for de elverker som har mottatt statsstønad sendes oss for godkjenning, og arbeidet innen dette felt har vist at mange elverker idag opererer med for stort antall tariffer. Dette betyr en administrativ komplikasjon og en fordrrelse av bl.a. regningsutskriving, inkasso m.v. Så snart arbeidsforholdene tillater det, vil spørsmålet om å få gjennomført forenklinger av tariffene bli tatt opp i sin fulle bredde. Vi vil likeledes søke å ta opp spørsmålet vedrørende regnskapsopplegg ved elverkene, idet dette idag synes å være meget uensartet.

For øvrig oppstår det rundt om i landet en rekke tvistespørsmål i elektrisitetsforsyningssektoren, enten mellom elverker eller av rent organisasjonsmessig art. Direktoratet har den ofte lite taknemlige oppgave å fungere som meklings-

institusjon, men som regel er det mulig å få forlikt de stridende parter og komme frem til resultater som alle er tjenst med. Ikke minst i forbindelse med en eventuell sammenslutning av elverker oppstår det mange problemer som vanskelig kan løses på det lokale plan, og det er da nærliggende og praktisk at direktoratet bidrar til løsningen av slike saker.

Til slutt vil jeg rent personlig si at arbeidsforholdene her i Elektrisitetsdirektoratet er usedvanlig hyggelige, og at jeg trives i etaten. Jeg håper at den gode arbeidsånd som hersker, vil fortsette uforandret i årene fremover, og vil takke hver især for det store og uegennyttige arbeid som er nedlagt i 1965.

Rolf Moe.

Fykantunnellen i bruk for kraftverkets trafikk fra 1. november

Arbeidene med Fykantunnellen nærmer seg nå fullførelse, og driftsbestyrer Bern ved Glomfjord Kraftverk vil nedlegge båttrafikken mellom Glomen og Fykan fra 1. november og ta i bruk tunnellen for sin egen trafikk. Derved er ikke tunnelen åpen for all ferdsel, men Bern regner med at den offisielle åpningen vil finne sted om ganske kort tid. Byggleddelsen og driftsbestyreren skal i disse dager foreta en befaring av tunnellen for å se om der er noen etterarbeider som må foretas. Lysinstallasjonen er ikke helt ferdig enda. De privatbiler som hittil har kjørt gjennom tunnellen, har kjørt uten tilatelser. Der står et stort forbudsskilt ved tunnellåpningen, og Bern bekla ger sterkt at folk ikke har moral nok til å rette seg etter gjeldende bestemmelser. Det er ikke uten en viss risiko man ferdes gjennom tunnellen før alle sikringssarbeidene er ferdige.

Den ene av kraftverkets to båter skal etter at båttrafikken nedlegges, overføres ti let anlegg på Vestlandet, og den andre — de nærmeste av båtene — vil man forsøke å få solgt. De to som er mannskap vil bli plassert i annet arbeid, så noen oppsigelse blir det ikke tale om, slutter driftsbestyrer Bern.

Fra Glomfjordposten.

STATSKRAFTVERKENE

Det var en stor glede for oss siste dag i oktober å kunne melde fra til Sør-Norge Aluminium A/S på Husnes at hele 300 kV (300 000 volt) kraftlinjenettet fra Østlandet og fram til Husnes var ferdig 1. november 1965. Linjen Tokke—Førre—Lyse med transformatorstasjon 300/145 kV i Lyse var da på forhånd satt i drift 6. juli 1965. Det som nå var nytt var linjen Førre—Sauda—Blåfalli og to linjer Blåfalli—Husnes. I anlegget ingår koplingsanlegg i Førre og Sauda og en 100 MVA transformator 300/60 kV i Blåfalli. Kontrakten med aluminiumsverket sier at leveringen skal ta til så snart begge parters anlegg gjør dette teknisk mulig, og full levering, tilsvarende 950 GWh pr. år, skulle skje fra 1. oktober 1966. Partene ble enige om å forsøke å ha sine anlegg ferdig 1. november 1965 samtidig som også Røldal—Suldal Kraft A/S (50 prosent Norsk Hydro og 50 prosent NVE) tok sikte på å ha første maskin i Suldal kraftverk ferdig til samme tid. Suldalkraften kommer inn på stamlinjen i Sauda. Aluminiumsverket regner nå med full drift fra april neste år.

Vi er klar over at vårt program var meget anstrengt, vi skulle bygge i et usedvanlig vanskelig terren, og for å ha håp om å holde terminplanen, måtte vi i stor utstrekning bruke helikopter til transport av mennesker og materiell. Takket være en kjempeinnsats og en sportsånd av de sjeldne, pluss en del hjelp av værgudene utover høsten, ble linje og understasjoner ferdig nøyaktig som forutsatt. Jeg vil gjerne benyttet denne anledning til gjennom Fossekallen å takke alle som har vært med på jobben. Det er i slike stunder vi skulle ønsket at også statsdrift ga anledning til en real fest.

Linjen videre nordover fra Blåfalli til Dale med sammenkopling til Bergenshalvøens kommunale kraftselskaps (BKK) linjenett går det derimot dårligere med. Det er flere grunner til forsinkelsen, bl.a. har vi vanskeligheter med å få arbeidstillatelse på en viss strekning, det har vært planendring ved at strekningen Blåfalli—Mauranger

blir bygget sterkere enn fra først av forutsatt, og vi har ikke kunnet komme i gang med Dale transformatorstasjon da spenningsvalg i BKK's nett ikke er endelig bestemt. Det kan bli Dale transformatorstasjon som blir bestemmede for idriftsettelsen av ledningen som vi nå antar vil bli sensommaren 1967.

Mens vi er inne på linjebygging, kan jeg nevne at spenningen på linjen Hamang—Smestad ble hevet til 300 kV 13. september 1965. Dermed var 300 kV-nettet som i sin tid ble foreslått av det av Samkjøringen for Østlandet nedsatte «300 kV-utvalg», sluttført. I Østlandet forøvrig har vi fått nok en 100 MVA 300/145 kV transformator i Rød (ved Skien). 300 kV-linjen Rød—Tveiten (i nærheten av Tønsberg) og Tveiten transformatorstasjon med en 100 MVA transformator 300/60 kV vil bli satt i drift før nyttår.

145 kV-linjen Brandhol—Grytten—Giskemo med Grytten transformatorstasjon 145/20 kV var planlagt ferdig i november d.å. Arbeidet her er forsinket, og linjen ventes først i drift våren 1966.

I Trøndelag vil linjen Verdal—Strinda (Trondheim) bli kjørt med 300 kV spenning fra februar 1966 samtidig med at 300/145/60 kV transformator blir satt i drift i Strinda. I Nord-Norge ble vår 145 kV-linje Alta—Kvænangen og Alta transformatorstasjon satt i drift samtidig med distriktets eget Kvænangsbotn kraftverk 28. oktober 1965.

1964 var et rekordår når det gjelder nye maskiner, det neste vil bli 1968. I 1965 er det forholdsvis beskjedent det vi får av ny maskininstallasjon. Siste maskin på 100 MW (100 000 kilowatt) i Vinje kraftverk (Tokke 2) kom i drift i sommer. Det samme gjorde Rørvikfoss med 14 MW. Rørvikfoss var siste etappe i utbyggingen Kraftverkene Øvre Namsen, som er et sameie mellom Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk og NVE. Røldal-Suldal's første maskin startet levering 30. oktober 1965, og neste kommer i løpet av november, hver maskin er på 80 MW. Vi kunne fått inn første aggregat i

Straumsmo med 65 MW før nyttår, men da det ikke er noe overhengende behov for maskinen i distriktet, vi regner med å kunne få effekt fra Sverige i et knipetak, har vi utsatt igangsettingen til januar 1966 for å slippe unødig å legge beslag på våre folk i juleferien. Det blir således kun 187 MW ny installasjon for Statskraftverkene i 1965.

Ombyggingen av Tunhovddammen er stort sett ferdig, mens tunnelene for overføring av vann fra sidevassdrag til Tunhovdfjorden ikke ventes avsluttet før i 1968. Det er for tiden ca. 75 mann i arbeide.

Arbeidet ved Vik-anleggene (30 prosent L/L Sognekraft og 70 prosent NVE) er omsider kommet i normal gjenge etterat vi har fått de for arbeidet nødvendige reguleringsstillatser og godkjennelse av planer. Det er nå i alt 285 mann ved anlegget, og Målset kraftverk med 20 MW ventes i drift om ett år. Refsdal kraftverk med to aggregater à 40 MW ventes i drift høsten 1967 og sommeren 1968. Det er disse kraftverk som er besluttet bygget, mens det nederste, Hove kraftverk med to maskiner à 27,5 MW, er avhengig av belastningsstigningen i distriktet. Vi håper å kunne få basis for snarlig fullførelse også av Hove ved at aluminiumsverket i Ardal har sagt seg interessert i tilleggskraft for å øke produksjonen i næværende fabrikkanlegg.

Ved Tokke-anleggene er det i alt ca. 360 mann som holder på med etterarbeidene ved Vinje og Songa kraftverk og utbyggingen av Børte 20 MW og Lio 40 MW samt overføringen av Bitdalsvatn til Songa kraftverk. De nevnte kraftverk skal være ferdig i 1968.

Ved Trollheim kraftanlegg er det ca. 350 mann i arbeide, og selvom det er til dels betydelige forsinkelser på enkelte arbeider, skal anlegget være i drift til fastlagt tid høsten 1968. Ved Trollheim har vi søkt om planendring idet Vindeøla foreslås tatt over til Gråsjø (inntaksmagasin for Trollheim) mot at vi ser bort fra eget aggregat for senere utbygging av Vindeøla. Det er samtidig foreslått et

eget lite kraftverk, Gråsjø kraftverk på 15 MW, mellom de to kyststige sjøer vi bygger som maskiner for Trollheim. Vindølaoverføringen har medført at maskinen ved Trollheim er øket fra 110 til 130 MW.

Ved Rana-anleggene er overføringen av Vefsna til Røssvatn avsluttet. Ved Langvatn er etterarbeidene ved kraftstasjonen stort sett ferdig, terrenget utenfor er ryddet og behandlet på en slik måte at vi har fått et vakkert anlegg. Som kjent ligger Langvatn kraftstasjon i dagen i en stor skjæring i et sterkt beferdet og bebodd område i Mo. Det er derfor ekstra hyggelig at det er blitt pent.

Arbeidet med første byggetrinn av Rana kraftverk, to maskiner à 115 MW, går planmessig framover. Det er bygget et flott anleggssenter med kontor, verksted og lager i regulert område i Mo, og bygningene er forutsatt solgt til permanent bruk når vi er ferdig med anleggsarbeidet. Kraften fra de to maskiner som kommer i drift høsten 1968, er allerede disponert. Vi håper å kunne fortsette med de siste to maskiner i et tempo som vil passe for en fornuftig utnyttelse av folk og anleggsutstyr. Det er i alt ca. 500 mann i arbeide ved anlegget.

Jeg har tidligere nevnt Straumsømo som holder på med innspurten med i alt ca. 350 mann. Vi hadde håpet å komme i gang med Skjomen når Straumsømo var ferdig. Dette synes nå å være meget lite sannsynlig, idet Skjomen er forstort anlegg uten at det kommer noe industriavtak i distriket. Vi må dessverre regne med at vi må avvikle vår anleggsvirksomhet i dette området.

Arbeidene ved Sira-Kvina går meget bra framover. Som kjent har staten 43,6 prosent av dette store kraftkompleks, men i likhet med Røldal-Suldal har våre folk ikke noe med planer og utførelse av anlegget å gjøre, bortsett fra at vi er konsulenter for de elektrotekniske deler av anlegget. Det er bestilt norske turbiner, generatorer og transformatorer til to aggregater à 160 MW. Som en interessant detalj kan nevnes at generatoren får direkte vannkjøling i både stator og rotor.

For våre egne folk ønsker vi mest mulig stabil arbeidsmengde framover, hurtige variasjoner i ar-

beidsmengde er meget uheldig. Vi håper derfor snart å kunne sette i gang nye kraftanlegg i egen regi. I februar 1965 var planen for Folgefonna-anleggene ferdig fra vår hånd. Det gjelder Mauranger og Jukla kraftverk med henholdsvis 420 MW og 15 MW, samlet produksjon 2045 GWh (millioner kilowattimer). Planen er ikke sendt konsesjonsmyndighetene, idet vi avventer en avtale med Skiensfjordens kommunale kraftselskap som eier fallrettighetene i kjerneområdet. Planen vil tidligst kunne behandles i Stortinget våren 1967, og det er derfor meget uvisst om vi, slik planen var, kan begynne med enkelte forberedende arbeider i området sommeren 1966.

Planen for Eidfjord-anleggene i Indre Hardanger er en stor og meget komplisert sak. Som kjent kommer vi her i berøring med Vøringsfossen og store deler av den vestlige del av Hardangervidda og områder omkring Hardangerjøkulen. Vi har holdt på i terrenget i tre somre, men på grunn av meget dårlig vær sist sommer, som bl.a. førte til at isen ikke gikk bort på enkelte vann, gjenstår det enda noen undersøkelser. Vi må derfor regne med at planen ikke kan foreligg før vinteren 1966/67. Planen for Eidfjord-anleggene blir utarbeidet i tre alternativer, ett med Vøringsfossen totalt utbygget, ett med fossen uberoxt og ett hvor vi tar noe av vannføringen i turisttiden og alt vann fra fossen resten av året. Det blir sikkert mye diskusjon før Stortinget kan treffen et endelig vedtak om utbygningsalternativ, og vi kan sikkert ikke regne med at det skjer før 1969. Kraftproduksjonen i Eidfjord-anleggene vil variere mellom 3500 og 5000 GWh pr. år, alt etter hvilket alternativ som blir valgt.

Planen for Mardøla er ferdig om kort tid. Også her framlegger vi to alternativer, ett med kraftstasjonen i Eikesdalen slik som tidligere forutsatt og ett med kraftstasjonen i Romsdalen. Begge alternativer er på ca. 100 MW, alternativ Romsdalen vil gi ca. 10 prosent billigere kraft enn i Eikesdalen, men vi vet at det fra mange hold vil bli sterk motstand mot å ta kraftverket vekk fra Eikesdalen. Vi håper å kunne fortsette med Mardøla når Trollheim er ferdig.

Rasjonalisering av arbeidene ved

anlegg og drift vies stor oppmerksomhet. Vi må holde oss på høyden med våre beste entreprenører om vår egen anleggsdrift skal ha noen berettigelse. Det er om å gjøre å få alle våre ansatte kostnadsbevisste, og det gjelder alle ledd innen virksomheten. Vi mener heldigvis å spore en stadig større interesse for disse spørsmål.

Et viktig arbeide er rasjonalisering av våre eldre kraftverk. Samarbeidet med de ansatte og deres organisasjoner om dette vanskelige spørsmål synes å være kommet inn i et hyggelig og riktig spor. Som eksempel kan nevnes at vi har planer om å bygge nytt kontrollrom på Nore I i forbindelse med den nye 300 kV-linjen Nore—Sylling—Hamang til erstatning av 4 stk. 132 kV-transformatorer installeres en 300 kV i Nore I. Det blir lagt opp for fjernstyring av Nore II fra Nore I samtidig som vi har tilbuddt Asker og Bærum kraftselskap å fjernstyre deres stasjoner i Uvdal fra Nore I. Betjeningen av Nore I og II vil reduseres betydelig selv om vi påtar oss arbeide for Uvdalverkene.

Ved Glomfjord er vi ferdig med vegg tunnel fram til kraftstasjon, slik at den tidligere båttransport er nedlagt. Båtfolken er dermed blitt overflødige og mange problemer reiser seg i den forbindelse. Vi skal nå gå i gang med nytt kontor, lager og verkstedbygg like ved kraftstasjonen i Glomfjord, slik at vi kan få koncentrert denne del av virksomheten og få ned antall mann. Vi skal også bygge taubane fra dalen opp til fjellet for å gjøre adkomsten sikrere og lettere samtidig som vi mener å kunne redusere personalet i reguleringsområdet på denne måte.

Gjennomsnittlig for alle våre verk produserer vi nå 16 millioner kWh pr. ansatt mot 3 millioner kWh i 1945. Her er inkludert personell også ved hovedkontoret, linjer og understasjoner.

De fleste vil ha lest i avisene at Det rådgivende Utvalg for A/S norsk Jernverk (Backe-utvalget) har foreslått at Nedre Røssåga skal overdras til Jernverket. Dette er utvilsomt en sak som interesserer oss. Etter vår mening er det høyst unaturlig at vi skal gi fra oss N. Røssåga, men selv om så skulle skje, vil det neppe bety noe for våre ansatte. Utvalget har selv forutsatt at Jernverket skal sette

bort driften av kraftverket til NVE.

Anleggene klager ofte over at de må vente på arbeidstegninger. De som holder på med tegningene ved hovedkontoret gjør en utmerket jobb, men det er et beklagelig faktum at det er vanskelig å få tilstrekkelig mange av slike flinke og rutinerte sivilingeniører, ingeniører og teknikere til det arbeide som består i å produsere tegninger på tegnebrettet. I den siste tid har vi mistet flere dyktige karer. Vi har hittil i noen grad kunnet tilby leilighet, noe som er meget effektivt for å holde på folk og for å få nye. Denne mulighet må anses stengt i lang tid framaver etter at Riksrevisjon, departementet og Stortingets protokollkomité har pålagt oss snarest mulig å flytte 17 sekjonshus vi har satt opp i Osloområdet ut på anlegg.

Vi ser alle det bakvendte i at mangel på tegnehjelp skal gjøre oss usikre på om våre 360 mill. kr. pr. år blir nytten så godt som vi burde ha mulighet for å gjøre det. Men vi må forstå de hensyn departementet m.v. må ivareta, så som konsekvensene overfor andre statsetater som ikke kan friste med hus.

Vi har i høst en usedvanlig god magasinfylling, og vi har hatt overvann overalt bortsett fra Glomfjord hvor fyllingen er dårligere enn i fjor. De vannverdiberegninger Salgsavdelingen er begynt å utføre på EDB-maskinen, foreløpig for Østlandet, viser at det tross lave priser lønner seg å selge tilfeldig kraft til Sverige. I 3. kvartal solgte vi for 5,15 mill. kr. av slik kraft til en gjennomsnittspris av 0,78 norske øre pr. kWh levert grensen. Samtidig har alle elektrokjeler innenlands vært utnyttet fullt ut.

Vi driver for tiden aktiv salgsvirksomhet for å få spillkraftkontrakter med industrier som er villig til å installere elektrokjeler. Vi har tre kjeleprosjekter à 100 MW under diskusjon. Vi prøver også å få enkelte kraftslukende industrier til å ta «ikke-garantert kraft», dvs. kraft vi kan trekke tilbake i ekstra tørre år.

Driftsresultatet hittil i år tyder på at vi i stedet for budsjettert underskudd i 1965 på 8 mill. kr. kan regne med ca. 5 mill. kr. i overskudd.

Sig. Aalefjær.

Vassdragsdirektoratet

1965 / 66

Vatn — eit livselement som er i faresona. Dette er fri oversetting av titelen på eit utenlandsk hefte eg har liggande på bordet framfor meg. For oss nordmenn kan ein slik setning smaka litt av store ord. Men eg trur vi gjer rett i å tenkja oss vel om når det gjeld vatnet og den plassen det har hatt i våre forfedrers liv, den plass det nå har i vårt daglege liv og i vår fritid og korleis stoda vil vera om ein mannsalder.

Vi i vassdragsdirektoratet som har til oppgave å stelle med desse spørsmåla, får problema presentert frå mange kantar. Kraftutbyggjarane som tek vatnet ut av elvefaret ofte over lange strekningar, har lett for å skape problem for jord- og skogbruk og dei endra tilhøva fører også trivselsproblem med seg. Vi er midt oppe i ein epoke med sterkt verksemd på dette området nå, og det er ingen teikn som tyder på at intensiteten her skal minke i nær framtid. Problema blir tvert om større og større. Serleg gjeld dette verknaden for friluftsliv og kanskje i serleg grad laksefisket.

Frå veksande byar og tettgrender kjem problema i form av stadig større behov for drikkevatn samtidig som mengda av kloakkutslepp aukar. Den forurensing av elvar, bekker og vatn som heilt til det siste har gått for seg utan større kontroll, har ført til ei utvikling som er heilt alarmerende.

Styresmaktene er klar over stoda, og har hatt to nemnder i verksemd når det gjeld ein del av problema: «Undersøkelseskommittéen vedrørende fredning mot vassdragsutbygging» og «Lovkommittéen vedrørende forurensing av vass-

drag m.v.». Direktoratet har hatt innstillinga frå fredningskommittéen opp i ei lang rekke møte i Hovudstyret i løpet av året der Naturvernrådet sin «Landsplan for natur- og nasjonalparker» vart behandla samtidig. Hovudstyret si fråsegn er nå send til Industridepartementet. Den endelege utforming fråsegna fekk, dekker på fleire punkt ikkje direktoratet sitt syn. Innstillinga om forurensingsproblema reknar vi med å kunne ta opp i Hovudstyret i løpet av 1966.

V.F. lir stadig under for små løvingar. Dei siste åra har dei ordinære løvingane auka med 0,5 mill. kr. pr. år, eller med 6—7 prosent. Men samtidig har tildelinga av sysselsettingsmidlar gått jamt tilbake sidan 1958/59, slik at det samla arbeidsbeløp i 1965 var mindre enn f.eks. i 1958—59 og 1963. Med den nåværende prisutvikling fører dette til at ventetida på igangsetting av nyanlegg stadig blir lengere. Utbyggingen av tilsyn, arbeidsleiding og maskinpark for anlegga er gjort med dei store sysselsettingsarbeida for auga. Det er difor bare å håpe at dei ordinære løvingane etterkvart må kunne aukast i takt med behovet.

Anleggsdrifta har elles gått jamt i 1965, heldigvis utan uhell av alvorleg karakter. Mannskapsstyrken har som vanlig variert, med topp i perioden jul—påske. Dette skriv seg dels frå at vi må ta omsyn til sysselsettingsvanskar i distrikta, men for anlegga er det også ofte eit økonomisk spørsmål. Vi må nemleg i mange tilfelle nytte frossen mark i samband med steintransport.

I 1965 er det vesentlege av anleggsarbeida vedrørende senking

av Goksjø og Storelv i Vestfold fullført. I Namsen går arbeida sin gang, diverre i litt for dårleg tempo på grunn av løvvingane.

Maskinparken er auka i 1965. Spesielt har vi tatt sikte på å skaffe oss ein del mindre gravemaskiner for å kunne skaffe betre fundament for våre vanlege steinforbygningar.

VH. har hatt ein relativt stor aktivitet i felten i 1965. Det er såleis oppretta 64 nye vassmerke og 25 limnigrafar derav 8 langtidslimnigrafar. Det er målt fleire nye vassføringskurvar og dei fleste av våre stasjonar er inspisert og kontrollert. Det er til samman tatt ca. 900 vassføringsmålingar som med reiser og tilrigging tilsvrar omlag det same tall dagsverk.

Det er utført bremålingar ved fleire av våre brear. Vi får her eit mål for kor mykje snø som har falle på breen vinterstid og kor mykje som er smelta vekk i sommarsesongen. Akkumulasjon og ablasjon blir korrelert med meteorologiske observasjonar. Det er utført ein del slammålingar i breelvar, men dette arbeidet burde det nok gjerast meir av for å kunne dømme om tilslamminga og levetida av reguleringssmagasin i breområde, vidare for å kunne vurdere slitasje på skovlar og anna i kraftverka.

Det er utført grunnvassundersøkingar ved fleire av våre elvar. Desse er i alt vesentleg sett i gang for å kunne vurdere ei regulering innverknad på grunnvasstanden på flate område i nærleiken av elvane.

Avdelinga har hatt eit godt samarbeid med Det offentlige isutvalg og med Utvalget for snøforsking. Ein snøforskar er tilsett av utvalget og han har fått sitt kontor ved avdelinga.

Den elektroniske databehandling av vasstands- og vassføringsdata går framover. Stansekapasiteten av vasstandsdata er auka monaleg og vi gjer rekning med at i løpet av 1966 vil det vesentlegaste av våre 25 000 observasjonsår vera ferdig stansa. Vansken ligg i å få laga alle dei tildels kompliserte program som skal til før ein får full nytte av datamaterialet. Avdelinga har berre ein programmeigar til sin disposisjon, og dette er for lite.

Når vi kjem til VU, har denne avdelinga i 1965 laga ei rekke utgreiingar i samband med konsesjonssa-

ker som Hovudstyret har hatt til behandling. Dei som har teke mest tid er: Regulering av Øvre Otra med Bykhyl, Rødalsvassdraget i Tafjord med overføring frå Austlandet og Vikanlegga. I samband med innstillinga frå Gabrielsen-komiteén har avdelinga rekna ut nasjonaløkonomisk tap ved fleire fredningsalternativ og har også rekna ein del på kor store kompensasjonar det kan kome på tale å yta etter dei og dei føresetnade.

Det er utarbeidt program for køyring av eit vasskraftsystem med fleire kraftverk på EDB. Arbeidet med å gjera modellen betre vil halda fram neste år.

For ECE er utført ei utrekning av potensiell overflatevasskraft for heile landet. Denne viser at vi har ca. 550 milliardar kWh. (Av dette har ein før kome til at ca. 130 milliardar kWh er nyttbar.)

Avdelinga har nå endeleg kome i gang med å utarbeide eit oversynskart for kraftverk og reguleringssmagasin, men lir sterkt under mangel på nok teknisk skolert hjelp.

VV har ekspedert mange store regulerings- og utbyggingssaker i året som gjekk: Overføring av Glomma til Rendalen (Jutulhogget) og regulering av Savalen var saker med mange problem. Likeeins Rødalsvassdraget i Tafjord med overføring av vatn fra Austlandet. Svensk regulering av Femunden m.v. er ei sak frå slutten av 1940 åra som nå endeleg er ekspedert til departementet. Overføring frå Asta til Mesna er ei sak som har ført til at alt som har tilknytning til friluftsliv og naturvern har protestert. Saka har vore oppe til ny behandling i Hovudstyret og ny uttale er gjeven.

Ved kgl. res. av 28. januar 1965, vart det delegert til Hovudstyret å fastsetta kraftauken for reguleringar og deling av konsesjonsavgiftene mellom kommunane. Dette fører i og for seg ikkje med seg noko serleg ekstra arbeid for direktoratet, men dei mange endringane i kommunegrensene i det siste har gjort det naudsynt å fastsetta ny deling i ei mengd med avgiftssaker.

Ein sektor av verksemda ved vassdragsavdelinga som er inne i ei svær ekspansjonsperiode, er sakskomplekset vedrørande vatn- og avløp. Som nemnt før, er dette

ei naturleg fylgle av samfunnsutviklinga. På grunn av det overveldande alvoret i dei problema som her melder seg, krev vi nå ei langt grundigare saksbehandling enn før. I alle saker om løyve til utslepp av kloakk der ein finn at det ikkje er tilstrekkeleg med vurdering av dei lokale tilhøva, forlanger vi nå at kommunane skal utarbeida ein vid teknisk-økonomisk plan. Slike planar har i mange tilfelle lett for å få interkommunal karakter med dei samarbeidsproblem det medfører. Jamtover forstår kommunane nå at slik vidare planlegging er heilt naudsynleg og at den som oftast løner seg også sett ut frå den einskilde kommune sine interesser.

Det krevst etter kvart betre og betre renseanlegg for å unngå alt for stor forurensing av vassdraga. Drifta av slike anlegg er svært viktig, og det er difor i samarbeid med Norsk kommunalteknisk forening og Norsk institutt for vannforskning sett i gang kurs ved Statens teknologiske institutt for utdanning av driftspersonale og av anleggsleidrarar for bygging av kloakkanlegg. Vatn- og avløpskontoret driv ei vid opplysnings- og foredragsverksemd på såvel kloakk som vassforsyningssektoren.

Naturvernkontoret får stadig større arbeidsmengder. Samarbeidet med kraftutbyggjarane viser gode resultat. Vi vonar i nær framtid å få styrka kontoret med ein landskapsarkitekt til, slik at den gode starten kontoret har fått, kan fylgjast opp.

H. Sperstad.

Betre føre var.

— Korleis er den nye eleven i køyre-skulen?

— Svært varsam. Under fyrste leksjonen gjekk han inn og sette seg i baksetet.

Lånte kjerald.

— Kvifor kjem hunden bort til meg heile tida? spurde ein av gjestene i eit middagsselskap.

— Han brukar aldri å tigga ved bordet, svara vertinna. — Men talerkane strakk ikkje til i dag og vi måtte låna hans.

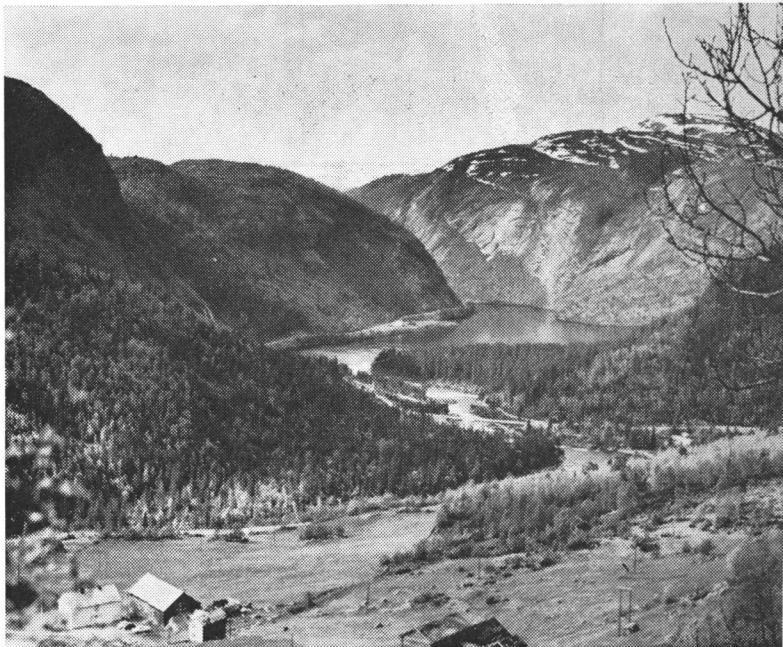
NATUR OG UNATUR KRAFT OG TURISME

Av dr. philos, Olav Bø

I desse ombrøytestider, med ei forsert kraft- og industriutbygging og med ei sterk og aukande tru på at turismen skal kunne løyse alle problem for bygdesamfunnet, kan ein lett bli freista til å våge seg ut på det halv-filosofiske planet om resultatet av alt dette nye, om vegar og mål. Ein biltur gjennom Setesdal for nokre veker sidan tyktest gjere det lettare å skimte konturane av det samfunnet som vil vekse fram.

Ei eldre professor-frue sa til meg for nokre år sidan at ho alltid såg på Setesdal som «den siste rest av det gamle romantiske Norge», og ein vørð bilethoggar skreiv i ein kronikk i Aftenposten før den siste, store kraftutbygginga tok til om det veldige omskiftet i dalen i hans tid, i kledebunad, skikkar og seder, men mest i livssyn, tru og tradisjon. Eg tok den gong til motmåle i ein ny kronikk, og det eg ville ha fram, var at ingen for all framtid kunne vente å finne ein nasjonalromantisk park, eit reservat så å seie, i noko levande bygdemiljø. Eg var nok ikkje den gongen klar over dei veldige krefter, statlege og kommunale, som den nye vedundermedisinen skulle sette i gang, turismen med alle sine utvikstrar og avartar. Det er svært mange som no gjerne ser det ein med ikkje liten rett kan kalle nasjonalromantisk prostitusjon. Og det gjeld slett ikkje berre Setesdal.

Det eg måtte legge merke til i Setesdal i sommar, var først eit tjuetal campingplassar, meir eller mindre forsegjorde, vidare ei mengd brusbuer (kioskar) og anna tredjeklasses turistlokkanande salstilbod. Men så nærma krafteventyret seg. I Hylestad er eit slag samfunnshus som visst sokjer sin like i heile landet, noko i frå er ein liten kraftby der alt verkar velordna, delvis smakfullt. Midt i mellom såg eg noko som måtte få kvar romantisk skeptikar til å bisne: på eit jorde, eller det var kanskje ein åkere, arbeidde ein eldre kar i full, gammal setesdalsbunad og ei ung jente i shorts og solliv, side om side. Kanskje var det bestefar og barnebarn. Eg tala ikkje med dei og veit ikkje noko om korleis den gamle såg på det nye og den unge på det gamle. For meg vart det ei stadfesting av det som kulturhistorie så ofte kan bere bod om, møtet mellom gammalt og nytt, eit blidt eller ublidt møte, etter som tida er mogen og vilkåra lagde til rettes. I dette særskilde tilfellet var det nok ikkje tvil om resultatet. Ikkje eit vondt ord om den staselege bunaden, men noko høveleg arbeidsplagg for unge menneske med nye arbeidsformer kan den ikkje vere. Framtida får avgjere om bunaden skal bli stasklede i sitt naturlege miljø — eller framsynningspryd i turiststaten. Med god vilje kan ein også tenkje seg ein mellomting.

Frå Setesdal.

Eg såg den nye kraftgata over dalen, eg såg dei veldige steinhaugane, som om alle Setesdals gamle troll og vonde vætte i samla flokk skulle ha vori på ferde, eg såg ei tøymd og kraftlaus Otra i dalbotnen — og eg såg restane av den eldgamle Byklestigen. For meg ukunnige menneske voks denne tanken seg sterkare etter som den nye naturbunaden vart avdekt: kunne ikkje teknikkens vernande og lækjande krefter nyttast betre ut så såra ikkje blir fullt så skjemmande fullt så lenge? Dette les og høyrer ein om frå andre stader, og det burde vere ein sjølvsgagd føresetnad alle stader der naturvarden skjer.

Likevel kan nok aldri den natur-medisinske løysinga bli fullgod godtgjersle for alle kunstige inngrep, og ein stad må vel grensa gåast opp. Det er berre så vanskeleg å seie *kvar*. Somme vil la alle villdyr leve alle stader, andre vil øyde dei heilt, og ei tredje gruppe vil at dei skal finnast, men ikkje i slikt tal at dei kan skade. Kraft vil også alle ha, til industrireising og anna, billeg kraft til og med, men alle vil samstundes ha natur til friluftsliv og helsebot, helst *rein* natur, og somme vil gjerne sjå naturen som salsobjekt på det internasjonale planet. Og framleis er det fastbuande kring i landet som har ein avgrensa eigedomsrrett til herlegdomane, men ein har inntrykk av at mange ikkje veit korleis dei skal stelle seg til alt det nye. Det kan synast uavvendeleig, alt det som brøyer seg veg.

Eg høyrde ein valldøl seie, da han såg mot ein av dei veldige steinhopane på den andre sida av dalen, at no la dei mest ikkje merke til det lenger. Andre ville kanskje hevde at kraftutbygging der den tekniske plastiske kirurgien har lækt dei mest skjemmande sår, er eit eksempel på god brukskunst. Vi burde vel leggje til, med tanke på mennesket, at også toføtingane i naturen må lære tilpassing. I eit naturmiljø kan det verke like sårande og skjemmande med avfallsprodukt frå sivilisasjonen og med all uforstandig framferd som med dei kunstige tekniske endringane. Det kan verke like oppløysande

Bykle i Setesdal var målet for den befaring NVE's hovedstyre i følge med endel tjenestemenn fra etaten la ut på mandag 28. juni 1965. Noen av tjenestemennene (direktør Sperstad, fagsjef Hjelm-Hansen, overingeniør Aasgaard og landskapsarkitekt Hillestad) reiste fra morgen en av i privatbiler via Kongsberg — Notodden — Haukeligrend. Bygningssjef Greve bilte til fra en annen kant.

Hovedstyret begynte dagen med møte i «nybygget», og dets 6 medlemmer og direktørene Bjerkebo, Gaukstad og T. Moe samt undertegnede (hovedstyresekretæren) reiste med fly kl. 11.40 til Kristiansand S. Tre av NVE's biler, den ene ført av direktør Aalefjær, var i forveien kjørt ned til Sørlandets hovedstad. Med disse fortsatte vi reisen. Som vanlig under befaring kjørte vi målbevisst fram, uten å stanse opp for de turistmessige se verdigheter som dalen har å by på, såsom aldersstegne kirker og bekjente gamle «loft» (Løylandsloftet, Haugeloftet og Rognestadloftet, for å nevne de viktigste), den angivelig 900 år gamle fredede «Landeeiki», Bygland bygdetun med røykstove og flere gamle bygninger, de fredede, gamle hus på Bjørgumgårdene i Nomeland, Setesdalsmuséet nær Flateland og de mange sølvsmedbuer, som demonstrerer et tradisjonsrikt kunst håndverk i denne dalen på strekningen Frøysnes—Hovden.

Setesdalen er ikke bred og «romslig». Den er derfor oppstykket i en rekke mindre bygdelag og grender, atskilt ved brattlende og ubeboelige partier, «trengsler». Den har alltid vært tynt befolket. En unntagelse i disse henseender er Valle. Fra gammel tid av har Valle vært dalens hjerte og en av de beste kornbygder i Agder-fylkene,

midtbygden, hvor den setesdalske bondekultur er renest og rikest utviklet. Her er dalen vid og åpen, og gården ligger tett i tett. Her har også Otra vært storslagen ved å dele seg på flere elveleier og skapt idyll, trivsel og velstand.

I nord setter Einang-fjellets steile, 1028 m høye vegg grense for selve storstua i Setesdalen, og vi begir oss inn i den del av dalen, strekningen Valle—Bykle, som gjør det sterkeste inntrykk på den tilreisende. Landskapet begynner her å få karakter av gold og vill høyfjellsnatur.

Kanskje få av de som i våre dager ferdes på den relativt gode riksvegen gjennom Setesdalen, tenker over hva denne veien har brakt av omskiftninger i det daglige liv, især i bygdene nord for Valle. Før postveien var ferdig til Bykle i 1878 måtte en bykling regne tre uker eller mer på en bytur (den gangen til Arendal), og alt det han skulle kjøpe eller selge i byen måtte han frakte på kløvhest om sommeren og slede om vinteren. Mange av de trange partier i dalen tvang i århundrer folk til å ha sin landverts trafikkåre oppe i heia, noen gjuv måtte de forbi i stygge kleiver. Verst av disse var Fåneklevene på østsiden av Byglandsfjord og Byklestigen like syd for kirkebygden i Bykle. Ved det sistnevnte «trengslet» går berget stupbratt ned i storelva, Otra. En smal, meget bratt og avtrappet «veg» fører opp-(ned-)etter fjellsiden. Ovenfor denne bakken fortsetter «vegen» på glatte svaberget langs stupet ovenfor elvestrykene. Å ta seg frem her var selvsagt meget strevsomt og ofte livsfarlig, særlig vintersdag når svaberget var belagt med håkke, kanskje med nysnø oppå. Mangen ulykke er da også inntruffet, på Byklestigen i tidenes løp.

SYNFARING

Bykle var visstnok det tynnest bebodde herred i det sydlige Norge. (Er nå slått sammen med de tidligere Valle og Hylestad kommuner.) Et malende uttrykk for de små forhold i bygden gir den bitte-lille kirken, et enkelt og uanseelig laftehus, kledd med planker og hvitmalt, et sant bilde på et lite menneskesamfunn i en storslått og karrig natur.

Samtlige forannevnte reisedeltakere ankom til Bykle hotell til omtrent samme tid, kl. 17.15. Etter en velsmakende kafferast gikk vi til åpent møte med grunneiere og andre interesserte kl. 18.00 i hovedbygdens eneste forsamlingshus, bedehuset.

1. byggetrinn av Brokke kraftverk — ferdig i 1964 — utnytter fallet i Otra mellom Bykhyl (kote 499,30) og Nomelandsmo (kote 248). På denne strekning, ca. 38 km, er storelven ledet inn i kraftverkets driftstunnel, ca. 27 km. Dessuten er 6 bielver på Otras vestside ført inn i tunnelen. Planen for full utbygging av Brokke kraftverk har foreligget i 2 alternativer, kalt henholdsvis alternativ Bykhyl og alternativ Bossvatn.

Bykhyl er et 0,5 km² stort vann syd for Bykle, $\frac{2}{3}$ av tilløpet kommer fra Otra, $\frac{1}{3}$ fra Bossvasså. Ca. 2 km lengre oppe i Bossvasså og ca. 30 m høyere enn Bykhyl ligger det smale, 13 km lange Bossvatn, en av perlene i Setesdalsnaturen. Dypt nedsenket i fjellheimen rett vest for Bykle strekker det seg inn

og meir farleg om turismen tvingar fram ein service-mentalitet og ei penge-innstilling som øydelegg eit gammalt kulturmiljø innvendig. Dette har ikkje noko med synet på levestandard og tariffoppgjer, det er berre ei understrekning av det gamle ordet om at mennesket lever ikkje berre av brød.

Dei refleksjonar ein gjer for seg sjølv andsynes eit miljøskifte som det i Setesdal, vil mest alltid bli motstridande. På den eine sida, på den andre — — —. Kor langt kan ein gå? Så langt, men ikkje lenger? Kraft til andre, turisme for oss sjølve?

Skulle eg likevel seie det som er mi innarste meinung, så må det vere at grensa er nådd når store

deler av ei bygd skal settast under vatn ut frå kaldklok økonomiske vurdering. Det synest vere for høg pris å betale, og vil vurderinga i dag halde for langtids mål? Det som ikkje kan gjerast omatt, kan ein kome til å trege bitterleg på.

Men eg vil også leggje til at eg ikkje trur lykke og gode framtidsvoner for bygdesamfunnet ligg i ei forsert utbygging av det som kallast turisme. La dei kome, alle dei som finn si glede i ein vakker natur, dei skal alltid vere velkomne, men la oss ikkje stå på torget og by fram oss sjølve og vårt kulturmiljø som anna salsvare. Det kan bli verre unatur av det enn av boremaskinen. Olav Bø.

I SETESDAL

i Setesdalsheiene, og minner meget om Gjende, men har noe mer smilende omgivelser.

Etter det første reguleringsalternativet, foretas ca. 70 m oppdemming ved bygging av en 75 m høy hvelvdam et par km nedenfor utløpet av Bykhyl.

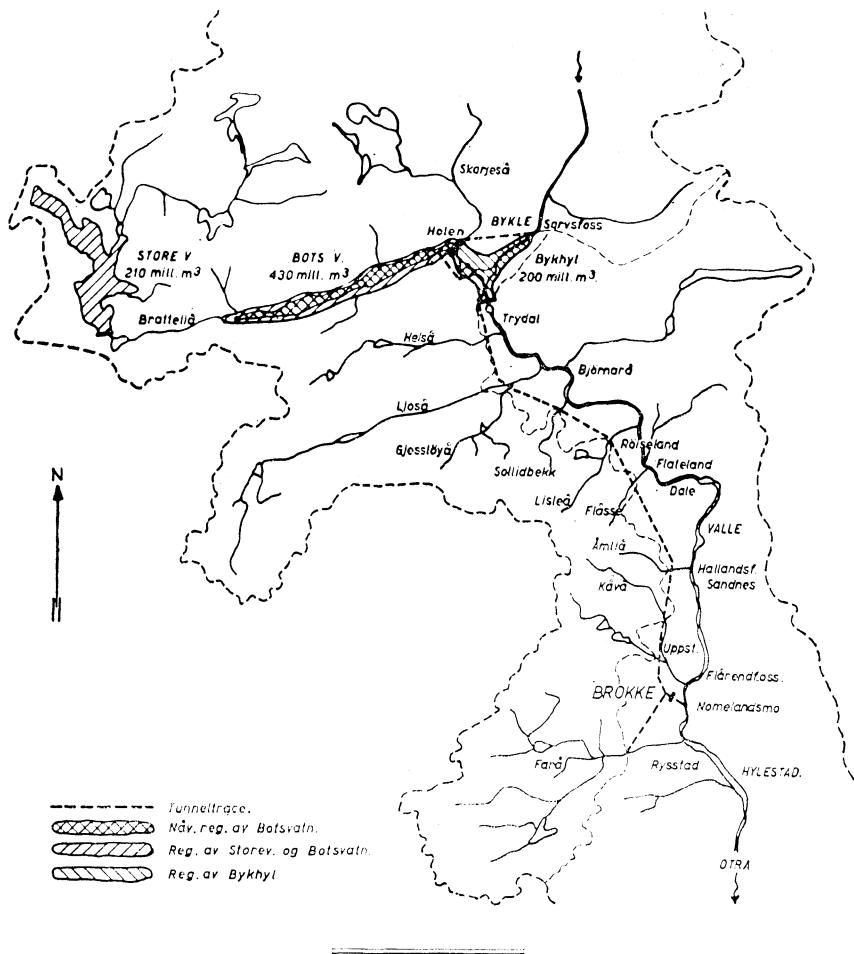
Annet alternativ er inntaket for driftstunnelen plassert i Bossvatn, hvor det tenkes bygget en dam på ca. 700 m lengde. Otra føres gjennom en 4 km lang tunnel fra Sarvfoss til Skarjeså, som under 1. byggetrinn er ført inn i Bossvatn, Storevatn i Brattelivassdraget demmes opp 25 m fra kote 975 og Bossvatn reguleres ytterligere 41 m. Den totale reguleringshøyde i Bossvatn blir da 68 m, idet det tidligere er konsidert en senkning på 27 m.

Begge alternativer forutsetter 3 byggetrinn og en øvre reguleringsgrense på kote 570 samt innføring av bielven Farå i driftstunnelen for Brokke kraftverk. Samlet nedslagsfelt, midlere årsproduksjon og total kostnadspolis ved full utbygging utgjør h.h.v. 1611 km², 1663 GWh og kr. 270 mill. ved valg av alternativ Bykhyl, 1588 km², 1637 GWh og kr. 299 mill. ved utbygging etter Bossvatn-planen.

I oktober 1964 har imidlertid regulanten Otteraaens Brukseierforening meddelt at alternativ Bossvatn utgår. Dette var den umiddelige foranledning til at hovedstyret nå for 3. gang foretok befaring i Øvre Setesdal. Etter uttalelse av generaldirektøren neste dag under lunsjen sammen med fylkets og kraftverkets representanter i anleggsmessa på Nomelandsmo kan det meget vel hende at hovedstyret foretar nok en befatingsreise til dette området. Planene for den videre utbygging av Brokke kraftverk byr nemlig på usedvanlig kinkige problemer.

Hovedproblemene er i store trekk disse:

1. Alternativet Bykhyl medfører betenklig store skader og er blitt møtt med energiske protester bl. a. fra oppsittere, herredsstyrer og jordstyrer, samt fra

Aust-Agder fylkeslandbruksstyre.

2. Alternativet Bossvatn er annulert av søkeren.
3. Storevatn, som inngår under reguleringssalt. Bossvatn, kan tenkes utnyttet i Sira — Kvina.
4. Hele Storevatn og en del av Bossvatn ligger i statens eiendom Njardarheim, som er tiltenkt status som naturpark e.l.

Ved oppdemmingen av Storevatn blir det demmet ned ca. 7850 da land som visstnok hovedsakelig består av fjell med litt beite for rein.

Ved den prosjekterte oppdemming i Bykhyl vil 6843 da. land bli satt under vann, 3669 da. mer enn hvis dammen bygges ved Bossvatns utløp. En større del av dette areal er skog av forholdsvis god kvalitet. Det vil bli demmet ned 24 beboelige gårdsbruk mot 13 bruk i tilfelle av dam ved Bossvatn. H.h.v. 6 og 5 av disse bruk er nå friflyttet. Ca. 4 km av riksvegen vil bli lagt under vann, og vegen er tenkt lagt i ny

tracé over en lengre strekning. Den vil bl. a. gå i en tunnel på 1,4 km og i bro krysse den oppdemmede elven nedenfor Bykle kirke og i slyng komme fram til den nærværende tracé i nærheten av kirken. En stor del av det område som i fremtiden kan bli en innsjø med høyst variabel vannstand er synlig fra Bykle «sentrum», fra riksvegen og fra fjell og skog som omkranser området.

Illustrerende for manges syn på Bykhyl-alternativet er følgende uttalelser:

Bykle kommunestyre har stemplet dette som helt uantagelig fra kommunens side. Det dreier seg her om store arealer dyrket mark og deler av den beste skog i Bykle. Hvis det lille som finnes av dyrket mark i Bykle skal neddemmes, vil det meste av bygdas næringsgrunnlag falle bort. Det er på det rene at det i det foreliggende tilfelle ikke finnes dyrkbar jord til erstatning for det som eventuelt ville bli neddemmet.

Hensett til at skadene på dyrket mark og skog blir vesentlig mindre ved valg av alternativ Bossevatn, med dam ved Tveitsund, damsted C, er dette det eneste Bykle kommune kan akseptere.»

Naturverninspektør
Kristen Krogh har uttalt bl. a.:

«Alternativet Bykhyl, inntak og dam ved Bykhyl vil berøre bygda og også sentrum i bygda i en slik grad at landskapet og livsforhold må sies å bli totalt forandret på stedet. En mener det må foreligge tungtveiende grunner og ingen andre muligheter for utbygging, om en skal gå til et så drastisk inngrep i en bygd. På grunn av terrengforholdene med de bratte dalsidene, vil også selve dalen miste sin karakter ved en slik stor oppdemming, idet dalbotnen vil komme bort — — —»

Herredsstyret i den tidligere Valle kommune har med 17 mot 3 stemmer avgitt slik uttalelse:

«Valle heradstyre vil bed departementet at det ikke gjev I/S Øvre Otra konsesjon for bygging av betongdam i Otra ved Byklestigen, men i staden gjev konsisjon for bygging av ein jordam ved Holen eller Tveiti i Nordbygdi i Bykle. Ein 70—75 m betongdam ved Byklestigen ville øydeleggja so mykje av den gamle bondebygdi Bykle at det må kallast for den reine vandalisme — og attatt vil ein slik dam stå som eit trugs-mål mot busetnaden i heile dalen nedanfor Bykle, for om dammen skulle ryke ved eit hendeleg uhell i fredstid eller ved fiendehandling i ufredstid ville det føre til heil og full utsletting av all busetnad i heile Otradalførene. Ein jorddam yst i Bossvatn vil skade Byklebygdi mykje mindre, og vil heller ikke vera slik fare for dalen nedanfor.»

1021 setesdøler, derav ca. 700 bosatt i de tidligere Bykle og Valle kommuner, har i skriv til Stortingset anført bl. a.:

«Underskrevne Setesdøler vil på det sterkeste protestera mot den prosjekterte damstaden ved Bykle-stigen av følgjande grunnar:

1. Dalen vert avskoren og skjemd. Skiftande nedtapping og magasinering vil øydeleggja all vegetasjon under høgaste vasstand i magasiningsbassenget.
2. Stoda for Bykle kommune vil verta vanskeleg. Folkeflyttinga ved Bossvatn-alternativet er ei stor økonomisk og budstadmessig påkjenning for kommunen sitt eksistensgrunnlag utan den tilleggsskaden som Bykil-alternativet valdar med endå meir folkeflytjing og øydelegging av store vider voksterleg skog.
3. Kraftutbygginga kan løysast på fullgode måtar utan så drastiske fylgjer for bygdesamfuntet Bykle. Sett i samanheng med planane for vidare regulering og utbygging av Otra ovanfor Bykil-Bossvatn og mogeleg nedanfor Nomeland og, fører dei økonomiske føremunene med damstad i Bykil verta nokså små i høve til dei hardhendte og varige skadeverknadene.
4. Fåremomenta ved Bykil-alternativet skal ikke undervurderast. Svikt i sjølve stemmen eller ras

kan føra til fullstendig utsletting av heile dalen. Ein minner om katastrofene i Sør-Frankrike, Nord-Italia o. fl. st. Fullgod trygd for at slike ikkje kan henda her og, kan ingen gjøva. Folket i dalen vil difor leva under eit stadig psykisk press. Vi nemner også militært mål i ufredstider. Sjølv dei beste tryggingstiltak kan ikkje anten hindra natura sine luner eller mogelege ulukkor som fylgje av krigshandlingar.

5. Skaden for turistlivet og turistnæringa vert stor ved Bykil-alternativet. Turistnæringa i Setesdal, som berre er i si første byrjing, står framfor ei rivande utvikling. Liten avstand til — og godt samanheng med det europeiske fastlandet gjer at distriket ligg godt til rettes soleis. Heilårsveg over Haukelid-Røldal og hotelldrift på Hovden er i gang og under planlegging.

Bykle-bygda vil altså, ved Bykil-alternativet, vera på sitt styggaste i den beste turistsesongen, med mangfoldige meter øydelagde og livlause strender.»

Etterat generaldirektør Roald hadde ønsket de tallrikt fremmøtte bygdens folk velkomne ga han ordet til formannen i arbeidsutvalget for I/S Øvre Otra, direktør Arnold Paulsen, som ga en kort redegjørelse vedrørende utbyggingen og konkluderte med at alternativet Bykhyl var det beste. H.r.advokat Arne Vislie som deretter fikk ordet på vegne av Bykle formannskap, uttalte bl. a. at allerede 1. byggetrinn har ført til store inngrep i dalen (det største enkeltinngrepet var senkingen av Bossvatn på 19 m i tillegg til tidligere 8), men disse var i og for seg ikke enestående. Planene for den videre utbygging og særlig nå når disse var koncentrert om Bykhyl-prosjektet, har derimot vakt oppsikt over hele landet. Her er det jo tale om en stor sjø tvers over hoveddalføret (med en demning på 75 m høyde). Myndighetene og folket i Øvre Setesdal har ubetinget og kompromissløst erklært seg imot en slik løsning. Intet annet utbyggingsprosjekt her i landet har betydd tilnærmedesvis så store inngrep i natur- og livsforhold. Betingelsen for godtakelse av en slik plan måtte være at det ikke finnes andre utbyggingsmuligheter. Men slike muligheter er påvist. Således har sivilingeniørene Aasmund Tveiten og Johan Amdahl utarbeidet en plan (avgitt en utredning) som gir et bedre alternativ ved ytterligere regulering av fjellvannene ovenfor Bossvann og skaffer det magasinvolym som trengs, sparer hovedbygda og eliminerer den følelse av uhygge som kjempedammen nær Bykhylsosen vil skape i Setesdal. Alternativene til Bykhyl-magasinet vil muligens bety en fordyrelse eller litt mindre kraft. Men det vil være uhørt om man tillater kraftutbyggingsinteresser å utslette en hel bygd som økonomisk samfunn for så lite.

Lærer Knut Gjerden beklaget at hovedstyret ikke var kommet da Bossvatnet var tappet ut i vår. Fantasien måtte være livlig om man kunne tenke seg til hvor fælt et syn

det var. Reguleringshøyden i Bossvatn er nå 27 m. Hvordan ville det komme til å se ut ved Bykhyl og Bossvatn i tilfelle av en regulering på ca. 70 m. Han uttalte for øvrig at kraftanleggene i Telemark er et vakkert syn, pynta til stas. Men i Øvre Setesdal var dalføret på god vei til å bli liggende som et vrak.

Herredskasserer Torleiv Gjerden hadde av dokumentene fra I/S Øvre Otra festet seg spesielt ved bilaget med den fine tegneserien, der man har forsøkt å fremstille hvor flott det vil bli å komme kjørende ut av tunnelen på den omlagte riksvegen og se den store sjøen Bykhyl-dammen hadde laget, men det fantes ikke noe bilde som viste den sumpen det ville bli der. Gjerden sluttet sitt innlegg med å deklamere Anders Hovdens dikt: «Eg livde mellom berg og knaus.»

Lærer Asmund Hoslemo mente at det må finnes andre løsninger enn å sette Bykle under vann. Og gjør det det, skal vel folket her ikke takseres i penger. Han håpet hovedstyret var slik sammensatt at det ville tenke på dem som har sine røtter her og ikke på de penger I/S Øvre Otra kan tjene. Det vil bli så få igjen i bygda, hvis Bykhyl-dammen blir en realitet. «Eg bed so mykje eg kann for okka som vil verta sitjande att i krateret og sumpen. Hev me ingen eksistensrettigelse, me?»

Konst. lensmann i Valle, Knut Brokke, talte Roma midt imot. Han var redd for at «byklarane tenkjer for mykje på alt dei misser og ikkje nok på det dei får att» gjennom utbygging etter alternativ Bykhyl. Det finnes folk i Bykle som har en annen mening enn det syn som er kommet til orde, men de tør ikke komme fram med den. En kunne ikke få bygget noe kraftverk hvis en mente at det ikke måtte gå ut over noe. Han pekte på at ordføreren i Sirdal hadde uttalt sin store glede over Sira-Kvina-utbyggingen som var ganske inngrindende. En kan ikke leve av naturen alene. Det er romantikk og ikke realitet i Hovdens dikt. Sannheten er at folk levde ikke vel, men tvertimot fattigslig i gammel tid. Brokke mente at Bykhyl-prosjektet representerer en fordel for bygden. Det fører riktig nok til store inngrep, men det gjør i enda høyere grad en oppdemming av Bossvatn hvor de beste gårdena ligger, mens det er dårlige bruk ved Bykhyl. Han trodde for øvrig ikke at Bykle ville bli så ødelagt som det påstas, dessuten mente han at erstatningene ville oppveie ulempene. Tilhøva i Bykle byr i dag ikke et tilstrekkelig eksistensgrunnlag for folket her. En må ta hensyn til livets sann realiteter og ikke slakte den høna som legger gullegg.

Bryggeleder Einar Jebsen fremholdt at Tveiten og Amdals utredning ikke inneholder noe nytt, men bygger på flere gale forutsetninger og derfor ender i en rekke oppsiktsvekkende konklusjoner. Sivilingeniør Aasmund Tveiten repliserte at I/S Øvre Otra hadde misforstått utredningen og ba om at dets innvendinger måtte bli meddelt kommunen skriftlig.

Forts. side 23

Vik i Sogn og Vikfalli

Vassdragsvesenet har bygd kraftverk mange stader gjennom åra. Lenge var det berre Austlands-området som fekk elektrisk kraft på denne lettvinte måten: Hakavik, Mår, Nore og Tokke. I Nord-Noreg er det Glomfjord, Rana og Innset. Trøndelag, Nordmøre og Romsdal har kraft frå Aura; men resten av Vestlandet har ikkje statskraft i det heile. No skal nådens sol snart skine over resten av Nord-Vestlandet. NVE har gått saman med L/L Sognekraft og skipa L/L Vikfalli som skal byggje eit storanlegg i Sogn og Fjordane. Staden som er vald er den gode jordbruksbygdi Vik i Sogn med kjælenamnet Grisavik fordi dei dreiv mykje med griseal og stod langt framme på det området.

Det budde sikkert veidefolk i Vikbygda som i dei andre bygdene i heradet, men det er funn frå jordbruket som set merke på gamle gravfunn. Slike funn er det både frå steinalder, bronsealder og jernalder, ei yrande mengd som vitnar om stor busetnad. Gardsnamn som Vange og Hove kjem frå religiøse midtpunkt før kristendomen vart innført. Etter at kristendomen vart innført har Vik vore velforsynt når det gjeld kyrkjebygg. Der er no tre i bygda og det var det lenge i gamal tid og. Den eine av desse er ei stavkyrkje, og ho står på Hoprekstad og er frå omlag 1150. Då det vart bygd ny kyrkje i Vik, ferdig i 1877 var det meinings å rive den gamle stavkyrkja og flytte den til Nygårdsparken i Bergen. Dette vart ikkje gjort. Den vart restaurert der den står. Den andre gamle kyrkja står på Hove og er ei steinkyrkje omlag like gammal som stavkyrkja; den og stod for fall. Då Håkonshallen skulle restaurerast, fekk dei tilbod om klæberstein frå ein gammal bygning i Sogn som skulle rivast. Denne bygningen var altso den 700 år gamle kyrkja på Hove. På Tenold stod det og ei kyrkje, men ikkje i seinare tid.

At det var fleire kyrkjer i ei so lita bygd kan sjå rart ut, men når vi i våre dagar ser striden

om plasering av busshaldeplass, meieri, kraftverk og liknande i ei bygd, so la dei vel den gongen like mykje i plasering av kyrkja. Kvar lut av bygda meinte det var dei som var sentrum.

Når eg har teke med so mykje om kyrkjene, so er det for å minne folk frå NVE som måtte kome til Vik om at ein tur innom desse er velbrukt tid. So gamal steinkyrkje og so gamal stavkyrkje står ikkje ofte på same staden. Mannen som fekk stogge rivinga av begge desse kyrkjene var arkitekt Blix.

I Vik står også fengselet for Sogn og Fjordane. Det står nær vegen so alle ser det utvendig når ein fer forbi.

Elektrisitetsverk fekk Vikbygda alt i 1913, og det var ei av dei fyrste bygdene i fylket som fekk straum til ålment bruk. Det var berre på 184 kW og vart snart for lite, so det kom snart på tale med utviding. Dette vart det ikkje noko av, istaden vart det innkjøpt eit dieselverk som lite vart nytta. I åra framover var det mange planar om utbygging i dei ymse vassdraga, men det vart ikkje noko av. Straks etter krigen var det tanken å føra kraft frå Årøy til Vik, og litt seinare at krafta skulle kome frå Årdal og Sunndal verk. Det siste vart vedteke, og L/L Sognekraft skulle bygge leidningsnett frå Årdal og utover til dei bygdene som skulle få av denne krafta. Laget fekk statsstønad på dette grunnlag, og alt såg ljost ut då laget fekk stønaden til tiltaket 5. desember 1947.

Heile dette opplegget fall bort og det vart nye planar og nye tingingar att. I april 1953 fekk so L/L Sognekraft ny stønad og no til å setje i gang bygging av eit kraftverk i Vik, Refsdal kraftverk, og i august 1957 kom so verket i drift.

Før dei tok til med bygginga, hadde det vore mykje strid om kvar kraftstasjonen skulle ligge. Det var mange som meinte at vatnet skulle vore ført til Arnafjorden og utbyggt der. Striden loga opp att no etter at NVE og

L/L Sognekraft tok til med planane for meir utbygging. No er det avgjort at utbygginga blir i Vikabygdi. Stasjonane blir der. Hadde det blitt utbygging i Arnafjord so hadde det blitt som med kyrkjene i Vik i gamal tid.

I bygda der er det no eit yrande liv. Ei slik utbygging fører med seg mykje liv og rørsle, folk frå bygda får arbeid, og det kjem mange til frå andre område og sler seg til for kortare eller lengre tid.

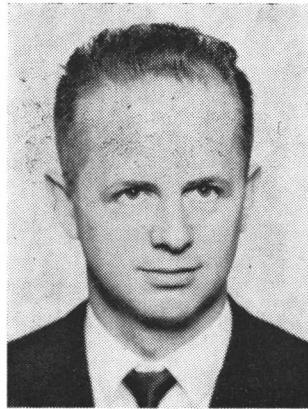
Vikfalli og Vikanlegga

Det er mange som blandar saman desse to omgrepa, og det er ikkje so lett å halde greie på heller. Vikfalli er det lutlaget som er samansett av L/L Sognekraft og NVE. Vikanlegga er anlegga som Statskraftverka har teke på seg å bygge ut for dette nye lutlaget.

Sjef for Vikfalli er overingeniør Tambs; for Vikanlegga er det overingeniør Moen. Dette høyrest lett ut, men då eg var der fekk eg greie på at det var Vikfalli som ved entreprenør bygde hus til funksjonærane på Vikanlegga. Eg hadde tett før tenkt at detta skal verte lett å halde greie på, bygging er Vikanlegga og drifta er Vikfalli, men so lett var det altso ikkje.

Ikkje alle du treffer i arbeid på anlegga våre er tilsette i NVE. Ofte vert eit eller anna arbeid bortsett til entreprenør. Harald Øen i Førde byggjer bustadhús for funksjonærane på anlegget og arbeidsformannen hans er Ragnar Søgnen. (Same Søgnen-namnet som direktør Søgnen i NVE.) Ragnar Søgnen har i mange år dreve som bygningsmann rundt i Sunnfjord og Sogn; siste åtte åra som formann for Øen. Han skal vere i Vik eit års tid er meinings, sidan ber det til nye stader.

Inne på kontoret kom eg i snakk med Helga Bersås. Henne er det sikkert mange som hugsar frå den tid ho var sentralborddame på

Lars Tungesvik

Ragnar Søgnen

Aura. Ho er frå Hustad på Nordmøre, og mannen er frå Sunndalsøra. I 1957 reiste begge til Tokke og der gifte dei seg. Ho var maskinbokhaldar på anlegget der heile tida medan ho var der. To bolkar hadde ho permisjon medan ho fekk to guitar. Sidan ho kom til Vik-anlegga har ho halde fram med same arbeidet.

Oppsynsmann Olav Bergskås er frå Bø i Telemark og er 63 år gammal. Han har vore anleggsarbeidar sidan han var 17 år, då han tok til på anlegget Resjem—Vatnar—Holland. Sidan har det blitt mange arbeidsstader, Sørlandsbana, Vestfoldbana, Rjukan kraftanlegg, Herøy og mange veg-anlegg. Oppsynsmann har han vore sidan 1945, siste 10 åra på Tokke. Kona er med til Vik; ho er frå Bø ho og heitte Guro Myklestøyl før dei gifte seg. Dei har seks born, men dei er ikkje med. Bergskås er utlånt frå Tokke og skal tilbake dit.

Oppsynsmann Vetle Nesheim er fødd i Grungedal i Vinje 1920. Han har dreve bygnings- og anleggsarbeid i tillegg til arbeidet på eit lite gardsbruk han har. I NVE har han hatt arbeid sidan 1956 då han tok til på Tokke. Han er no tilsett som oppsynsmann på Vik-anlegga, og ventar huslyden til Vik og skal busetje seg der medan anleggsarbeidet står på. Kona er frå Haugesund og heitte Bergljot Vandaskog før. Dei har fem guitar, so det vert mange anleggsarbeidarar med tida.

Førstesekretær Lars Tungesvik er leiar for den merkantile seksjonen på Vik-anlegga. Han er frå Skånvik i Sunnhordland og er 34 år gammal og har vore i Vik sidan januar 1964. Før han kom hit var han på kontoret til L/L Sunnhordland kraftlag på anlegget Blåfalli inne i Matre, so han er van med arbeidet på eit anleggskontor.

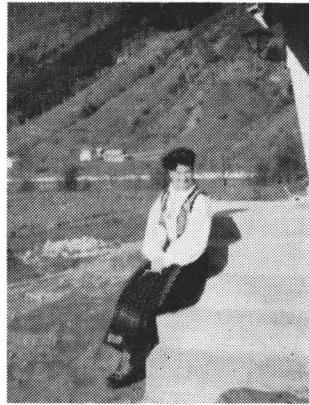
Kokka Aslaug Skagen er frå Vik og heitte Kristensen før ho gifte seg. Ho har vore tilsett på Vik-anlegget sidan arbeidet der tok til for to år sidan. Først var ho i to månader i Endredalen, og so sidan på den fungerande messa på Vange. «Eg likar godt å lese i Fossekallen og fylgje litt med kva som hender på andre anlegg og arbeidsstader. Alle som arbeider i Vassdragsvesenet er hyggelege folk å stelle for, det skal du skrive,» sa ho til slutt i samtala.

Olga Hønsi er frå Askvoll, men var gift med Nils Hønsi som miste livet ved ei sprengingskulke på Tokke for to år sidan. Ho tok til på anlegget som ferieavløysar i Endredalen i 1964. Sia har ho hjelpt til av og til på Messa. No i mai månad vart ho so fast tilsett der. Ho har med dottera Vigdis som er 13 år, og er det mykje å gjere so hjelper ho til med potetskrelling og slikt.

SN

Helga Bersås

Aslaug Skagen

Vetle Nesheim

VASSKRAFT og LAKS

Problemet med å ta vare på begge desse godane

Av S. Drummond Sedgwick,
sjefinspektør for laksefisket i Skottland

Det er ofte vanskeleg å få mannen i gata til å skjøne at vasskraft er nødvendig og utfyllende ved siden av varmekraft. I den nærmeste framtida kan det godt hende at mange land vil finne at det er god økonomi å bygge pumpekraftstasjonar for å meistre topplasta medan atomkraft dekkjer den jamne grunnlasta. Mange land har og store reservar av vasskraft som enno ikkje er bygd ut. Det ville vera dårleg økonomi å ikkje nyitta ut desse reservane, men ved dette steget i menneskeleg framgang, må ein vera serleg varsam for ikkje å øydeleggje andre goder for menneska ved kortsiktig og grådig konsestrasjon om dagens vinning. Fisken som fins rundt om i elvane, serleg på den nordlege halvkula, har ein dobbelt verdi for oss. Vandrande fisk, slike som laks og sjøaure, er ikkje berre av den rikaste proteinføda vi har, men dei er og verdfulle av den grunn at dei lokkar til sportsfiske og såleis gir oss høve til avkopling og friluftsliv. Sportsfiske er og overlag viktig for turistnæringa.

Verknader av vasskraftutbygging.

Sjølv om det kan vera vanskeleg å overtyda lekmannen om at det er nødvendig å halda fram med å byggja ut vasskraft samstundes som atomkrafta vinn innpass, kan det vera like vanskeleg å overtyda dei fleste ingeniørar om at fisket i eit vassdrag kan ha varande verdi for menneska.

Elektrisk energi må nyttast i same augneblinken han er produsert. Denne enkle kjennsgjerninga er sjeldent forstått av folk utanom elektrisitetsverka. Dersom behovet for elektrisitet varierar, anten over lange periodar som sommar og vinter, eller over kortare periodar, er den ideelle kraftkjelda den som kan bli skrudd på som ein kran. Vasskraft gir her ei god løysing fordi vatnet kan samlast i store magasin og sleppast ut for å produsera elektrisk kraft når behovet er der.

«Brenselet» for ein vasskraftstasjon er sjølve krafta som ligg i vatnet, og den er gratis når kapitalkostnadene for utbygginga er nedbetalte. Men ein må og betala ein gjeld direkte til naturen for dette gratis brenselet. Når vi endrar den naturlege ordenen som tinga har for vår eigen vinnings skuld, går dette vanlegvis utover andre levande organisar som vi delar tilverket med. Dersom mannen tippar vekta over til sin fordel, kjem systemet ut av balanse.

Dei som arbeider med å ta vare på andre naturkjelder som høyrer til i vassdrag som blir utbygd for kraft-

produksjon, må finna fram til metodar som retter oppatt balansen, om nødvendig på kunstig måte. Det fins aldri to elvar som er like, og endringane som blir gjort på grunn av kraftutbygginga er heller aldri heilt like. For kvart anlegg må ein derfor finna den spesielle metoden som gir den beste løysinga både med omsyn til kraftproduksjon og fisket.

Dei to hovedformene for vasskraftstasjonar, sett fra fiskaren sitt synspunkt, er dei stasjonane som produserar elektrisitet for å dekkja topplasta og dei som dekkjer den jamne grunnlasta. I det eine tilfelte varierer vassføringa snøgt og innverker på omgjevnadene og på fisken sin oppførsel. I det andre tilfellet blir terrenget og fisken påverka av sesong-variasjonar i vassføringa. Ved grunnlastanlegg er endringane i levevilkåra for fisken vanlegvis resultatet av at det naturlege avlaupet i ei elv blir halde tilbake. Vår- og sommarflaumane blir minska for å magansiera vatnet, og vassføringa om vinteren blir auka for å produsera meir elektrisitet. Desse to hovedgrupper av vasskraftanlegg krev heilt ulike måtar å gå fram på for å fremja fisket.

Spesielle fiskeriproblem.

Det første og viktigaste problemet for fisken ved mange vasskraftanlegg er å overkoma den hindringa som er sett for den frie ferdsla for laks og sjøaure. Dette gjeld ikkje berre turen oppover vassdraget for vaksen fisk på veg for å gyta, men også turen nedover for tert (ung laks) og fisk som har gytt. Den frie ferdsla for vandrande fisk kan hindrast på mange ulike måtar som er sereigne for kvart anlegg. Den minste typen for utbygging består ofte av ein dam som er plassert tvers over elva med ein kraftstasjon ved foten av dammen. Denne typen er sjeldan i slike land som Noreg, der den potentielle energien ligg meir i den store fallhøgda enn i mengda av vatn som renn gjennom stasjonen.

Det er etter måten lett å få vandrande fisk til å koma forbi ei hindring i eit elveverk. Ei tilfredsstillande fisketrapp må setjast opp, slik at den tillet ein heilt fri toves fersel for fisken. Fis-

Sjefinspektør Sedwick fra Skottland har vore mykje i Noreg. Han har til og med lært seg å snakke norsk, og han har halde seg mest i Telemark, so det er Telemål han talar.

ketrappa må vera skreddarsydd for anlegget. Der det er mogeleg, er den gamaldagse typen den beste, dersom den er riktig konstruert. Dette er den typen med vasshølar som er forbundne med små fossar.

Ein meir moderne utføring som tek opp mindre plass og brukar mindre vatn, er den hydrauliske fiskeheisen. Ein får fisken til å symje inn i ein horizontal tunnel der han så blir sperra inne ved ein trykkport. Tunnellen er forbundne til ein oppgående sjakt og fisken blir heva ettersom sjakta blir fyllt med vatn. Deretter sym han ut ved toppen av sjakta. Denne typen av fiskeheis er tilfredsstillande, men den har visse ulemper, ikkje minst på grunn av den tungvinte drifta med stadig fylling og tömming. Begge slag av fiskehevarar har blitt bygd for å heve laksen meir enn 30 meter oppover vassdraget.

Laks og tørrlegging av elvar.

Tørrlegging av elvar stellar ein ovafor eit av dei vanskelegaste problem når det gjeld å halda fiskenemnda vedlike. Det er ofte alt for lite vatn att i elvefaret til at laksen kan passera fritt gjennom den tørrlagte delen. Dette redusrar verdien av elva for sportsfiske eller som gyteplass og stad for oppaling av laks. Det første som trengs er å halda ein viss minstevassføring i den tørrlagte delen av elva til visse tider av året for å ta vare på fiskebestanden og, om mogeleg, å tillata litt fisking.

Det hender likevel av og til at dette ikkje er mogeleg, og då må ein fanga all laksen som kjem til den nedre enden av den tørrlagte delen, flå av han rogna, klekka denne ut kunstig og anten plante lakseyngel høgre opp i elva eller ala han opp til han blir stor nok til å vandra til havs. I Sverige er mange elvar blitt lagt tørre ved ein serie av dammar og her har ein tydd til fullstendig kunstig produksjon av smålaks. Dersom det er mogeleg, er det likevel my-

kje betre å prøva å ta vare på laksebestanden ved naturleg produksjon fordi dette ikkje berre er meir tilfredsstilande, men er og fritt for utlegg. Den kunstige produksjonen av smålaks er ein sers kostesam prosess.

Laksen sin heimstad-kjensle.

Atlanterhavslaksen er vanedyr. Ein veit enno ikkje korleis laksen får denne vanebestemte oppførelsen, som ser ut til å vera temmelig konstant for visse laksetrekk i visse elvar. At laksen alltid kjem tilbake til den elva der den er utklekt, er eit uomtvistet faktum. Korleis han gir seg ut på denne «utrulege ferda», kan ein for tida berre gissa seg til. Vi veit at nokre laksar kryssar Atlanterhavet og finn føde langs vestkysten av Grønland for så å venda tilbake i rett tid ikkje berre til morselva, men og til den rette sidebekken og gytestaden der dei sjølv er utklekte.

Det kan vera at straumar og tidevattn dannar «hovudvegar» i sjøar og hav som laksen kan følgja, på liknande måte som vi finn vegen til våre heimar på landjorda. Det kan og tenkjast at laksen, som sym ganske nær overflata, kan navigera etter stjernene slik det ser ut til at mange fuglar gjør. Den mekanismen som hjelper han til å finne att morselva er og framleis ukjend, endå det er mykje som tyder på at han hugsar att ein bestemt kombinasjon av lukt og smak i vatnet. Det kan og vera at han legg merke til minimale skildnader i den elektriske leidningsevna i vatnet. Laksen er overlag følsom for små variasjoner i spennin.

Vanedyr.

Observasjonar av dei verknader ei vasskraftutbygging har på den normale vandreforma for fisk, tykkjest å tyda på at Atlanterhavslaksen i ein bestemt elv har ein sereigen måte å oppføra seg på i den elva, og denne måten held seg uforandra så lenge elva ikkje er utbygd. År etter år vil ein finna at den eine laksegenerasjonen etter den andre kjem opp i elva til ein bestemt årstid, kviler i bestemte hølar og bak bestemte steinar og berg, alt etter som vassføringa skifter. På ferda oppover elva følgjer laksen den same vegen gjennom vatnet heile sesongen heilt

fram til gytestaden. Denne vegen er slett ikkje valt fordi den er den lettaste, den ser meir ut til å vera valt av vane enn av skjønn. Denne måten å oppføre seg på må ein vera klar over når ein skal hjelpe laksen å koma forbi hindringar, som ein av og til må gjera for å bøte på verknadene av ei vasskraftutbygging. Det er ikkje nok å velja de nlettaste vegen for fisken. Når ein har laga ein fisketrapp eller heis, hender det at ein må venta i ein eller to sesonger før fisken kan venja seg til å bruka den nye vegen opp elva.

Laks i Noreg.

Noreg har serlege fordelar for å kunna ta vare på laksefisket ved kraftutbygging, forutsatt at ein ved utbygginga tek tilbørleg om-syn til fisket.

Laksen er naturleg forhindra frå å nå den øvre delen av mange norske elvar fordi han ikkje kan koma forbi større fossar. Andre stader kan han ikkje koma opp i dei bratte sideelvane. Det er mogeleg å konstruera eit kraftanlegg slik at heile nedslagsfeltet ligg ovanfor den naturlege hindringa. Skader på fiskebestanden som måtte koma av at vassføringa i hovudelva blir endra, kan hindrast ved å byggja fisketrappar som tillet laksen å nå den øvre delen av elva som har vore naturleg stengd for han til

dessar, eller, der dette ikkje er mogeleg, ved å setje ut lakseyngel i øvre delen av elva. Ung laks kan nesten alltid koma trygt ned fossar som ikkje let seg passera av vaksen fisk. Ved denne utbyggingstypen ville det vera klokt å prøva å leggja kraftstasjon attmed eller nær ved den naturlege hindringa i hovudelva.

Det hender at vatnet frå sideelvar, som laksen normalt ikkje kan nå, blir samla ved såkalla «takrenneprosjekt» og ført ned til ein kraftstasjon ved hovudelva. Ved riktig prosjektering kan ein her unngå å gjera skade for fisket dersom terrenget er slik at det går an å føra vatnet frå «takrenna» til ein stad ved hovudelva som ligg ovanfor der sideelvane normalt renn ut. Sjølv om ein her ofrar nokre meter fallhøgd, kan dette offeret vera verd å betale for å ta vare på fisken.

Der dette ikkje er mogeleg, bør ein syta for at det blir att ein viss mengde vatn i den tørrlagte elva. I Noreg kan ein ofte oppnå dette med vatn frå den delen av det totale nedslagningsfeltet som ikkje er utbygd.

Den visaste måten å gå fram på er å stetta ein del av det menneskelege behovet for elektrisk kraft medan ein løyver tilstrekkeleg vatn i elva til at den store gleda og nyitta som fisket alltid har vore for mennesket, kan halda fram.

Tidligere sjefingeniør i Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen, Leif Hugo, døde den 12. september i år etter kort tids sykdom, nær 73 år gammel, og ble den 16. bisatt i Oslo.

Sjefingeniør Hugo ble 1915 uteksaminert fra Chalmers Tekniska Institut i Göteborg, og fikk sin første praksis ved Norsk Motor og Dynamofabrikk på Hasle og ved kraftanleggene Tysse og Bjølvefossen. Han ble i 1919 ansatt som assistentingeniør i Vassdragsvesenet, og nedla her all sin arbeidskraft, til han etter vel 41 års tje-

neste i etaten gikk av med pensjon 31. desember 1960.

Hugo kom inn i Vassdragsvesenet på en tid da Staten så det som sin oppgave å få en regulérrende innflytelse på levering og fordeling av elektrisk energi ved selv å delta i kraftutbyggingen. I 1919—22 ble således Hakavik kraftverk med overføringsledningen til Asker transformatorstasjon bygget, likeså kraftledningen Rjukan—Oslo og noe senere Minne—Gjøvik. Nore kraftverk med tilhørende overføringsledninger Nore—Tønsberg og Nore—Oslo kom i drift 1928. I disse år var det derfor en intens virksamhet i etaten med planlegging og utførelse av Statens kraftanlegg. Hugo fikk her en grundig praktisk erfaring, ble betrodd mange og viktige oppgaver, og ble i 1925 driftsingeniør

NY FAGSJEF

Som nemnt i siste Fossekall er Bård Andersen blitt sjef for Forbygningsavdelinga etter Tronsgaard. Den nye fagsjefen er fødd 27. desember 1924 i Bergen. Han har realartium og handelsgymnas i Bergen og så Stend landbrukskule før han gjekk Norges Landbrukskole, utskiftingslinja, med eksamen 1950. Første tida var han jordskiftelandmålar og han var so innom forsvaret før han i 1952 kom til NVE. Her har han alle desse åra vore tilsett i Forbygningsavdelinga.

«Kva slags arbeid har du so hatt sidan du tok til her?»

«De første årene ble det vesentlig undersøkelser, planlegging og arbeid med vassdragsskjønn i forbindelse med en del større tørrleggingstiltak. I 1957 overtok jeg som anleggsbestyrer for distrikt Hedmark og Gudbrandsdalen, senere delvis også Akershus og Østfold. Anleggsbestyrerne har ansvaret for undersøkelser, planlegging og anleggsdrift vedrørende forbyggings- og senkningstiltak i sitt distrikt.»

«Har det vore interessante oppgåver så du er bra fornøgd med arbeidet du har hatt?»

Foto Svedal

«I disse årene har vi gjennomført en rekke større og mindre tiltak, både vanlige forbyggingsarbeider, flomskadetiltak og tørrleggingsarbeider. Arbeidet medfører stadige tjenestereiser, sommer som vinter, men jeg har alltid satt pris på denne muligheten til å komme ut og lære folk fra forskjellige kanter å kjenne.

Ellers har jeg på kontoret fått anledning til å hjelpe til med alle de saker som hører under avde-

lingens arbeidsområde, blant annet saksforberedelse for hovedstyret, lønnsforhandlinger for arbeidere og oppsynsmenn, juridiske spørsmål m.v. Arbeidsoppgavene er så varierende at det aldri kan bli kjedelig.»

«Du er altså stort sett nøgd med Forbygningsavdelinga som arbeidsplass då?»

«Ja. «Tonen» i Forbygningsavdelingen er dessuten så hyggelig og inspirerende at trivselen blir selvsagt, selv om kontoret ofte kan stå på ende på grunn av flomskader og lignende. Trivselen henger vel også sammen med vissheten om at arbeidene våre er samfunnsgagnlige, vi er med og sikrer og forbedrer Moder Jord, både for jordbruksformål og for andre interesser.»

«Har du noko serleg arbeid for deg utanom NVE?»

«Utenom arbeidet ved Forbygningsavdelingen har jeg hatt en del forelesninger ved Norges Landbrukskole de senere år, det har tatt adskillig av min fritid.

Så pleier du å spørre om familieforhold. Min kone, Eva, er fra Leirvik på Stord. Vi har en datter på 7 år. Vi var heldig og fikk bygget hus på Hauketo i 1955, og her har det aldri vært problemer med fritiden. Jeg trives med hagearbeid, snekring m.v., og småreparasjoner i huset er hyggelig avkobling.»

SN

ved Statens kraftverker: Hakavik, Glomfjord, Langerak, Hasselvika og Kåfjord (senere erstattet av Mattifoss).

Etterat Statens første kraftutbygging foreløpig var avsluttet omkring 1930, ble det i de følgende år vesentlig administrative oppgaver, som trådte i forgrunnen og la beslag på Hugos arbeidskraft.

Da krigen var slutt, ble det en kraftig ekspansjon i Vassdragsvesenets virksomhet som følge av den forserte kraftutbygging, og etter hvert som de nye anlegg ble ferdige, skulle administrasjonen av disse organiseres og drifta legges inn under en sentral ledelse. Her trakk Vassdragsvesenet full nytte av Hugos store, administrative erfaring.

I 1946 ble han utnevnt til overingeniør, og da han i 1956 ble sjef-

ingeniør, ledet han drifta av «De øvrige kraftverker», som foruten førnevnede 5 også omfattet Reinsfossen samt de nye storanleggene Aura og Nedre Røssåga, senere Innset, og var Vassdragsvesenets representant i styret for Nordenfjeldske Kraftsamband. I de siste 5 år var han også Kraftverksjefens stedfortreder.

Han var en sjeldent dyktig ingeniør, som løste sine mange og store oppgaver grundig og samvittighetsfullt, og de arbeider han i løpet av sitt 41-årige virke nedla i Vassdragsvesenet, ga de beste resultater og skaffet ham en vel fortjent anseelse som fagmann, — høyt respektert både av sine overordnede og sine kolleger.

Sjefingeniør Hugo var også en rettlinjet personlighet, som man ubetinget kunne stole på under alle

forhold, og han gikk med liv og sjel opp i sitt arbeide. Av natur var han beskjeden og tilbakeholden og tenkte sist på seg selv, men han var sikker og bestemt i sin opptreden, og hadde alltid sine meningers mot.

Med sin rike erfaring og sikre hukommelse ble han en kjær og skattet medarbeider, og var alltid hjelpsom og oppofrende mot alle som søkte hans bistand.

Også på grunn av sin lojalitet og noble karakter vil sjefingeniør Leif Hugo bli dypt savnet av sine tidligere medarbeidere i Vassdragsvesenet, — ikke minst av undertegnede, som hadde den store glede å arbeide sammen med ham i mer enn 30 år, og hvis oppnevnte stedfortreder han var 1955—60.

Jens Hjort.

IDROTTSSARBEIDET

I haust var eg tilstades på ein kamp som handballaget vårt hadde mot eit lag frå NERA. Det var vårt lag som vann kampen, og det var hyggeleg. Eg hadde ikkje sett ein slik kamp før og skynna sjølv sagt lite av den i førstninga. Utanom meg var det eit menneske til som såg på kampen, og ho var trulova med ein av spelarane, og hadde spela mykje handball sjølv. Etter at ho hadde fortalt litt om reglane for denne spelringa, gjekk det betre å fylje med og det vart moro å sjå på. Eg trur arbeidet med idrott i alle slag verksemder har mykje for seg etter kvart som fleire og fleire får stillesittjande arbeid. Spelarane våre imponerte meg storleg med å være i god form og for å være so uthaldande som dei var.

Tekst og foto: SN

Bedriftsidrettslaget NVE

Vårt idrettslag, som de fleste tjenestemenn i staten nå antakelig aner eksistensen av, ble stiftet 10. september 1964.

Formålet er kommet til uttrykk slik i § 1 i den lov som er vedtatt for laget:

«Lagets formål er ved samarbeid og kommeratskap å fremme idretts- og friluftsliv i sunne former for alle som har sitt virke i NVE i Oslo-området.»

Laget er tilsluttet Norges Idrettsforbund gjennom Stor-Oslo bedrifts-idrettskrets og Norges Bedriftsidrettsforbund. Bedriftsidrettsforbundets fremste oppgave er ifølge formålsparagrafen i den lov som gjelder for forbundet å legge til rette passende former for mosjon, stimulans og avkopling for de forskjellige aldersgrupper av begge kjønn.

Styret ser det som sin oppgave å få aktivisert flest mulig av NEV's tjenestemenn ved å føre til rette forholdene til rette slik at det blir mulig å drive den form for idrettslig utfoldelse eller avkoppling som passer hver enkelt best. Dette skjer gjennom opprettelse av grupper med en oppmann som leder for de enkelte idrettsgrener etter hvert som behovet melder seg. Det er foreløpig opprettet særskilte grupper for:

Mosjon, skyting, bordtennis,

Kornelius Karlsen

Pensjonist Kornelius Karlsen, Nore er død 77 år gammel. Det tynnes i rekken blant de eldste fra anleggstiden ved Nore. Den 31. juli d.å. kom det triste budskapet fra Rikshospitalet om at pensjonist Kornelius Karlsen var avgått ved døden etter ett års sykdom.

Kornelius Karlsen var født i Målselv i Troms 26. juni 1888 og kom tidlig ut i arbeidslivet. I Sulitjelma startet han som grubear-

beider, og herfra ble han fristet til å dra til eventyret Svalbard for å grave kull. Der oppe i kulde og mørke fikk han oppleve hva det ville si å være menneske med hardt arbeid og under forhold som ikke kan sammenlignes med hva det er der oppe i dag. Mangt var det han kunne fortelle fra de årene han tilbrakte der oppe. Under første verdenskrig seilte han ute som sjømann, men fikk nok av sjøen i den

tiden og trakk seg tilbake og fortsatte som grubearbeider, og denne gang ved Lillebø-Gruber ved Stord, og derfra kom han med sin familie til Noreanlegget våren 1921.

Smeden Kornelius Karlsen var en fremragende håndverker. Det var mangt den hendige smed Karlsen klarte å forme av en jernbit i essa, og mange minner har han satt igjen etter seg ved Noreverkene. Den virksomme Karlsen kunne ikke legge seg til ro etter at aldersgrensen var oppnådd, men fortsatte som arbeider rundt omkring i bygda inntil silikosen satte en stopper for den virksomme hånd. I sin fritid likte han skog og mark, og var spesielt glad i å fiske og særlig pilkefiske om vinteren på isen.

Savnet ble stort etter ham, ikke bare hos familien, men også blant hans mange venner. Fred over ditt minne, Karlsen.

N.

håndball, friidrett, orientering og ski.

Enhver som tegner seg som medlem og betaler en samlet årskontingent på kr. 10,—, kan delta i alle de nevnte grener.

Idrettslaget har fått til disposisjon et lokale i underetasjen. Dette er vel anvendelig til skyting og bordtennis.

Det har også vært anvendt til mosjonstrenings, men er lite skikket til dette formål. Det er formodentlig en viss sammenheng mellom dette og den stadig synkende interesse for mosjonstreningen, noe som er et beklagelig faktum.

Etter styrets opfatning må mosjonstreningen tillegges den største vekt. I den tid vi lever med stadig økende velstand og tilsvarende nedgang i den helsemessige tilstand, blir det i stadig stigende grad erkjent at fysisk trenings er nødvendig for å bevare og bedre helsetilstanden og derigjennom øke trivselen og arbeidseffektiviteten. Det er derfor sørgetlig å måtte konstatere at de som er ansvarlige for vårt ellers utmerkede kontorbygg ikke har kunnet finne plass til et egnet mosjonslokale. Det ville utvilsomt ha vært en god investering. Til sammenlikning kan opplyses at f. eks. Oslo lysverker og Elektro-kjemisk A/S har funnet plass til utmerkede gymnastikk-saler i sine bygg. I disse bedrifter er da også i gang henholdsvis 3 og

4 partier med mosjonsgymnastikk, mens vi foreløpig har måttet innstille mosjonstreningen.

Styret arbeider imidlertid med spørsmålet om å skaffe et skikkelig treningslokale utenfor huset og håper at det snart vil bli mulig å gjenoppta treningen i et tilfredsstillende lokale.

Det vil senere komme meldinger fra gruppeoppmennene om de respektive gruppens virksomhet.

Tidligere registrerte og nye medlemmer ønskes velkommen til lagets årsmøte som holdes i kantina 6. desember 1965 kl. 16.30.

Arne Hovland, formann.

Bedriftsidrettslag opprettet ved Trollheim kraftanlegg

Siden det populære Aursjørennet ble innstilt for 5-6 år siden, har det ikke vært drevet noen form for bedriftsidrett ved Aura-anleggene. En av grunnene har vært de forholdsvis store avstander mellom arbeidsstedene, slik at det har vært vanskelig å få tilslutning til idrettsarrangementer.

Ved Trollheim kraftanlegg skulle forholdene ligge bedre til rette for organisert bedriftsidrettsvirksomhet. Med utgangspunkt i «en sunn sjel» osv. tok derfor Aura-anleggenes kulturutvalg initiativet til oppretting av bedriftsidrettslag, og bevilget kr. 1000,— til oppstartingen.

Den 14. oktober 1965 ble det innkalt til konstituerende møte, der anleggsleder Singsaas som møteleder innledningsvis gjorde rede for tidligere forsøk på å stiftet bedriftsidrettslag. Han fremholdt bl.a. at et idrettslag burde drives på et organisasjonsmessig grunnlag, for å stimulere interessen blant de ansatte.

Blant de fremmøtte var det enighet om at opprettning av bedriftsidrettslag måtte ansees som en velferdssak, og at en derfor burde prøve å legge det opp på bredest mulig basis for å få aktivisert de ansatte.

Valg av grupper med oppmenn:

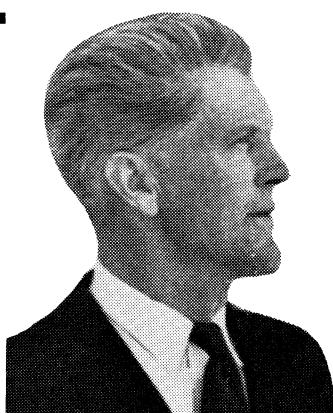
Oppmenn:

1. Fotball: Konrad Eide.
2. Friidrett: Olaf Meisingset.
3. Mosjons-idrett: Olaf Meisingset.
4. Skyting, skiskyting: Gunnar Steiro.
5. Skiidrett: Asbjørn Furu.
6. Bridge: Arnleif Eide og Alf Ruud.
7. Sjakk: Arnfinn Særvoll.
8. Badminton, skotthyll og bordtennis: Magne Aasbakk.

9. Bueskyting: Gustav Merkesdal.
Formann: Emil Gåsvand.
Kasserer: John Bjørnsen.

Generalforsamling skal holdes innen utgangen av februar 1966.

Så er det bare å håpe på entusiastisk oppslutning. G. E.

WILHELM KNUDSEN

Et brått og trist budskap kom til Nore lørdag 11. september d.å. om at oppsynsmann Wilhelm Knudsen plutselig var gått bort.

Oppsynsmann Wilhelm Knudsen var født i Flå i Romsdal den 5. februar 1904 og døde den 11. september d.å., bare 61 år gammel.

For oss som kjente og omgikk Knudsen daglig, er det uforståelig at denne dynamiske mannen er borte. Hans lune vesen og hans dyktige innsikt i altslags arbeid var det som særpreget ham. Ledelsen i NVE oppdaget dette og ga ham de store oppgaver som han fullførte med den største fagkunnskap. Mine tanker går da særlig til de store arbeider han utførte på Hardangervidda i de senere år.

Wilhelm Knudsen kom som ung gutt til Noreanlegget og begynte her i 1924 og har siden vært knyttet til Noreverkene og da i første rekke ved Nore I, hvor han var ansatt som maskinist.

Knudsen var en fremragende kunstner som hans hytte og villa kan gi tydelig bevis for. Treskjæring og kunstmaling lå vel til rette for ham, og hans treskjæringers motiv var som regel hentet fra naturen i fantasiverdenen om troll og

dyr. Hans fritid var viet naturen som fisker og jeger, og denne hobby drev han så sant det bød seg en anledning. Mang en jakthistorie har han fortalt som bare han kunne fortelle med sin levende fantasi, og som sitter igjen hos oss som er igjen med gode minner.

Hans aktive innsats som skiløper gis et bevis for ved å granske alle diplomer på kontrollrommet på Nore I, hvor Noreverkenes premiesamling står utstilt, hvor hans navn står gjentatt adskillige ganger. Nore Kommune fikk også glede av hans overskudd som et aktivt menneske, og han var formann for Nore Pleiehjem i en årrekke.

Savnet er stort, ikke bare hos hans nærmeste, men også her hos hans arbeidskamerater ble det et ubegripelig stort tomrom.

Fred over ditt minne, Wilhelm Knudsen.

N.

Idrettsnotat fra Innset

Idrettsbanen på Innset er ikke stor, men så er virksomheten desto større. Allerede ved daggryka nen se stedets yngre i full aktivitet på banen, og det er nok ikke så få ganger i løpet av dagen at en liten «Dutte» eller en «Kniksen» skyter ballen hardt i nota selv om en opplagt «Kasper» vokter buret. Om kvelden er det de «store gutta» som inntar stadion og da er det som oftest mer enn 11 mann på hvert lag, og det kan tas som et klar bevis på at behovet for en idrettsbane er til stede, selv om det ikke kan sies å være en nødvendighet. Idrettsinteressen hos anleggets funksjonærer og arbeidere er så stor at idrett hadde blitt drevet likevel. Idrettsbanen på Innset ble ferdig sommeren 1963 etter en iherdig dugnadssinnsats av ivrige og tiltakslystne idrettsgutter. Banen fikk sin innvielse med en fotballkamp mot Bardu IL der Innsetguttene var så beskjedne å vinne 3-1. Dette ga mersmak og alle rede uken etter ble det arrangert en turnering med deltagelse av militærslag fra Setermoen. Også denne gang trakk Innset-guttene det lengste strå etter å ha vunnet begge sine kamper.

På grunn av de store avstandene til Tromsø og Narvik har ikke bedriftsidrettslaget deltatt i bedriftsserien her oppe, men det er blitt spilt endel privatkamper mot bedriftslag og militærslag i distriktet. Blant annet har det vært to årlige kamper mot «Fremover», Narvik. Selv om dette er et av byens beste bedriftsfotballag med flere forhenværende kjente NOR- og MJØLNERN-spillere, så har det aldri blitt dårligere enn «poengdeling» for Innsetguttene. I år har vi spilt mot et sammensatt militærslag fra Bardufoss hvor vi tapte knepent 2-1, samt to kamper mot Indre Troms Samvirkelag hvor vi vant begge, ellers har det blitt seier over et lag på Bardu IL. I likhet med tidligere har vi også i år spilt noen «interne» kamper. Disse kamper er noen drabelige oppgjør mellom «merkantillaget» (alle funksjonærer) og øvrig personell (ing., teknikere, arbeidere). I år har disse oppgjør resultert i en seier og en uavgjort for «merkantillaget».

Av idrettsmerketakere har vi årlig hatt ca. 20 stk. Dette er nok noe i underkant av hva det burde vært, men det er vel slik at mange blir

overrasket av snøen før de har fått avgjort sine prøver. På ski står vi atskillig bedre og skimerket tas årlig av 100 stk. Skiinteressen er stor blant alle, og siste vinter ble det laget en provisorisk flomlys-løype slik at skitrening også kunne drives andre dager enn bare søndag. Ja, enkelte forlenget faktisk kontortiden med to til tre runder i lysløypa før de drog slitne hjem til kone og barn.

Idrettsmiljet på Innset er godt. Det er stor bredde i all idrettsdeltakelse, de aller fleste er med og innbyrdes kappestridd utfoldes innen de enkelte aldersgrupper. Drivfjæren i alt idrettsarbeide på Innset er Ivar E. Skottvoll og han har evnen til å skape idrettsglede rundt seg, slik at interessen for å delta vekkes og at idrettsutøvelsen blir en lek.

F.

Praktisk nasjonalt arbeid 18. mai

I går skorta det ikkje på vilje til å vera om landet og alt av nasjonalt verd. I dag er me inne i kvardagen og skal setja dei fine ordi og tankane om i gjerning.

Me har nokre nasjonale kulturverde som alle, utan omsyn til kva syn dei har på norskdom og trudom elles, er samde om at me må vera vyrke for. Stavkyrkjene våre fortel overtydande om norsk byggjekultur og vitnar om liv og lagnad i bygdene våre frå farne tider til i dag. Det har ikkje skorta på negative krefter som ville riva desse nasjonale minnesmerki, men framsynte folk har berga nokre av dei.

Desse kyrkjene har hatt plassen sin i bygdene frå gamal tid, og der høyrer dei til. Men dei set visse krav til omgjevnaden, krav som vår tids vandalar ikkje alltid vil bøya seg for. Ein glorut kjosk, eit hus med store glasruter og brikjande farge, brikjande gravsteinar høyrer ikkje til attmed ei stavkyrkje.

Men det som mest skjemmer mange stader er dei mange luftleidningane som kraftverk og telegrafverk og andre har hengt opp kring desse vyrdelege gamle bygnadene. Sume stader heng der so tett med strenger og kablar i lufti kring verdfulle kulturminnesmerke, opphengde på stygge, grå stolpar som og verkar skjemmande, at det knapt let seg gjera å ta eit bilet av bygnaden utan å få dette uvedkomande opphenget skjemmande med.

Ofte skulle ein tru der sat vandalar i Telegrafverket og i kraftverki når luftlinjer er stukne, sedan dei plent skal klinast inn på dei vyrdelege gamle byggverki.

Sjå t. d. på den gamle kyrkja på Holdhus i Hålandsalen, der ho ligg vakkert i landskapet, utan elektrisk ljós. Sanneleg har vandaleane der sett skamminne over seg med både kraftliner og telefonkabel like framom, endå so rikeleg med plass der måtte vera til å halda styggedomen på skikkeleg fråstand.

Her verkar det som om både lovgjevarar, fornminnevern, riksantikvar og kyrkjestyresmakter har sove like godt, late likesæle eller kulturfiendar tura fram utan noko tanke for kor skjemmande verket deira er. Difor bør me no få eit klårt lovforbod mot å leggja luftleidningar slik at dei kan verka skjemmande for verdfulle kulturminne og andre minnesmerke som alt er reist. Og me bør få eit organ med fullmakt og midilar til å syta for å få vekk skjemmande leidningar som alt er hengde opp. Fyrst og fremst bør eit slikt organ vekkja dei som stikk og planlegg leidningar til å ta rimeleg omsyn til kulturminnesmerke sidan me har so mange synlege prov på at slik sans ofte vantar. Her vil førelesingar på tekniske skular og høgskular vera på sin plass.

Ikkje minst burde reiselivssamskipnader som legg så stor vekt på å gjera turistane merksame på verdfulle kulturminne i landet vårt syta for eit aktivt vakthald mot all vandalismen kring desse minni. Det er ingen grunn til å sova alle fordi om fortidsminnelaget med det lange unorske namnet har sove so lenge.

Frå Gula Tidend.

Utstilling om de arkeologiske undersøkelsene i forbindelse med kraftutbyggingen

Snart er det slutt på dette landskapsbildet. Kraftutbygging gjør at vatnet vil stige vesentlig og Valldalen får et helt nytt utseende. Med reguleringen forsvinner også mulighetene for å studere den virksomheten menneskene har drevet i området tidligere.

Valldalen er bare ett eksempel, det finnes mange lignende situasjoner omkring i landet. Derfor er kraftutbyggerne pålagt å bekoste arkeologiske undersøkelser. Disse undersøkelsene drives av De arkeologiske muséers registreringstjeneste. Det foreligger mange interessante resultater av undersøkelsene, som burde bli bedre kjent. Derfor arrangeres det nå en utstil-

ling i Etnografisk Museums lokaler i Historisk Museum på Tullinløkka. Der er utstilt en samling førsteklasses fotografier fra undersøkelsene. Mange av gjenstandene som er funnet er også lagt frem. Konservator Irmelin Martens har utarbeidet en orientering om undersøkelsene. Den blir delt ut.

utstillingen ble åpnet 17. november og skal være til ved juletider. Etter nyttår skal den til Bergen.

Bergen
Utstillingen er kommet i stand i samarbeid mellom De arkeologiske muséers registreringstjeneste og NVE. Den er bekostet av konsejsjonsavgiftsfondet.

K. O. Hillestad.

FEST!

Fredag 12. nov. var det årsfest for funksjonærar i NVE i kantina. Opplegget var omlag som i fjar, det skifte på med taler, mat og song. Festnemd var Kraft-Strøm, Wexahl-Johansen, Holth, Rønningen, Hjelm-Hansen, Andresen, Brekke og Anderssen og so Graatrud som den som samordna arbeidet. Tale for NVE heldt Gaukstad og frå NVE, Torolf Moe, for kvina, Bergland og for mannen, Solhaug. Svanøe takka for maten og Hillestad var kjømeistar.

Søta bror.

Det reiser svært mange svenskar til Paris for tida, — og alle tykkjer dei det er følt med alle svenskane som er i Paris. Slik var det også med svensken som sto på toppen av Eiffeltårnet og såg ned.

— Eg skal våga på, sa han, — at dersom eg sputtar no, treff eg ein svenske.

Han spyttet — og vann vågemålet.
Det var nemlig motynd.

Bensinromantikk.

— Kvifor slo du opp med Erik?
— Kjære deg, — han har då mist
førarkortet!

SYNFARING I SETESDAL

Forts. fra side 14

Generaldirektør *Roald* uttalte til avslutning at før planene for full utbygging av Brokke kraftverk på ny blir oversendt Stortinget skal det foreligge fullstendige utredninger om alle vesentlige forhold. Tveiten og Amdals utredning har NVE mottatt for bare få dager siden og ikke fått tid til å sette seg inn i. Den vil bli gjennomgått nøy. NVE vil i det hele se nøyne på alle potensielle regulerings- og utbyggingsmuligheter. Det er NVE's oppgave å sikre at utbyggingen skjer på den for samfunnet gunstigste måte. Det gjelder her en uhyre komplisert sak, sa generaldirektøren. Hva resultatet ville bli, visste han ikke, men håpet at man ville komme frem til det gunstigste resultat, alle forhold tatt i betraktning.

Neste morgen skulle vi ha befaring med biler til områder ved Bossvatn og med helikopter innover heiene til Storevatn m.v., men p.g.a. sterk vind i fjellet, kom ikke helikopteret, så vi måtte nøye oss med bilturen. Etterpå så vi på terskler sydover i Otra og avla et besøk i Brokke kraftverk. Etter lunsjen på Nomelandsmo, kjørte vi den nye vegen fra Rotemo over til Dalen, hvor vi så på fjernstyringsanlegget i Tokke I. Hovedstyret hadde møte i Vinje hotell samme kveld og i messa i Tokke II neste formiddag.

A. R. Øgaard.

INGENIØR FRÅ HØYANGER DIREKTØR I PORTUGAL

Den 44 år gamle Kjerulv Mjåseth fra Høyanger er sett til direktør for det svenske industrikonsernet ASEA si avdeling i Lissabon. Han skal overta der fra 15. april.

Kjerulf Mjåseth er son til elektrikerformann Jakob Mjåseth. Han tok eksamen ved den tekniske høgskulen i Trondheim i 1947 og arbeidet så et par år i Vassdragsstellet. I 1949 byrja han hjå ASEA. Seinare har han arbeidt for dette selskapet i England og Brasil, og skal no overta i Lissabon.

*Frå bladet
Sogn og fjordane.*

Personalendringer i etaten

3. kvartal 1965

Nytilsatte:

Andreassen, Hans	Oppsynsmann II	Rana-anleggene
Barkenæs, George	Førstesekretær	AJ
Bergendal, Aud	Kontorass. II	AE
Bruvoll, Anne	Kontorass. II	SK
Enghaug, Jan	Førstesekretær	VK
Fjellanger, Johan	Kontorfullm. I	Vik-anleggene
Fjellheim, Johan	Kontorfullm. I	SI
Glesåen, Jostein	Forstykandidat	SBF-Mosjøen
Grandaunet, Magnhild	Kontorass. II	SK
Grymyr, Kari	Kontorass. II	AE
Grøndahl, Eli	Sentr.b.betj. II	AA
Heimdal, Olav	El.maskinist	Tokke kraftverk
Hoen, Arne	Konstuktør II	SBF-Hokksund
Hvalsengen, Esther	Kontorass. I	SI
Haakenrud, Eva	Kontorfullm. II	AA
Johansen, Agnar	Avd.ing. I	ET 6
Johnsen, Gunnar	Maskinmester I	Alta trafo.
Kristiansen, Tone	Kontorass. II	SK
Lofthus, Kolbjørn	Avd.ing. II	EK
Lund, Georg	Konstruktør II	Vik-anleggene
Maurseth, Idar	Tekniker I	SE
Moe, Rolf	Direktør	E
Napen, Tore	Kontorass. II	SK
Randers, Edmund	Oppsynsmann II	Rana-anleggene
Rengjerdmo, Harald	El.maskinist	Innset-verkene
Røv, Ivar	El.maskinist	Tokke kraftverk
Salbu, Turid	Kontorass. II	Vik-anleggene
Skjefstad, Olav	Oppsynsmann II	Aura-anleggene
Wingård, Bo	Statshydrolog	VH

Avansement og opprykk:

Andersen, Bård	Fagsjef	VF
Balto, Kristoffer	Maskinm.ass.	Rana-verkene
Bahr, Toralf	Konstruktør I	SBF
Berge, Øyvind	Overing. II	ET 2
Breiby, Knut	Konsulent II	SI
Døsvik, John	Førstesekretær	VK
Elve, Odd-Bjørn	Konstruktør II	SS
Fjellberg, Olly Chr.	Kontorass. I	SBF-Forus
Fosse, Sverre	Avd.ing. I	VF
Gunnes, Ola	Avd.ing. I	SB
Jenssen, Asbjørn	Konstruktør II	SB
Kvarstein, Arild	Konstruktør I	Tokke-anleggene
Lauvbakk, Jorid	Kontorass. I	Rana-verkene
Lien, Jorunn	Kontorfullm. II	VH
Lien, Lars	Oppsynsmann I	Aura-anleggene
Løkseth, Ljot	Konstruktør I	SB-Mauranger
Løwe, Torstein	Sekreter I	SI
Medbø, Finn	Avd.ing. I	VV
Melgaard, Ragnhild	Kontorass. I	Rana-anleggene
Olsen, Else	Kontorfullm. II	AA
Sandvær, Stein	Tegner I	SB
Schjetne, Odd Arentz	Konsulent II	SI
Svendheim, Knut	Konstruktør II	ESA
Svoen, Jovard	Overing. I	SD
Tollan, Arne	Statshydrolog I	VH
Tømte, Berit	Kontorass. I	EA
Winnem, Håkon	Konstruktør II	SB
Østgaard, Anita	Konsulent II	AJ

Kraftverksdirektør Sigurd Aalefjær har som representant for NVE deltatt i NORDEL-konferansen 1965. Konferansen ble i år arrangert på Island i dagene 23.—29. august.

Kontorfullmekting Gerd Jørnlo deltar for tiden i Opplæringsseksjonens kurs for opplæring av tjenestemenn uten høyere utdannelse til saksbehandlere.

Elektromaskinist Arne Gjermstad skal delta i kurset Radioteknikk og Radioservice ved Statens teknologiske institutt.

Avdelingsingeniør O. Abilgaard har gjennomgått et kurs i rapportteknikk som ble arrangert av konsulentfirmaet Hartmark & Co.

Reparatør Oddvar Teigen, Nore-verkene skal delta i kurset skjemateknikk, kontaktører og startapparater ved Statens teknologiske institutt.

Overingeniør Jovard Svoen, avd.ing. Finn Gusdal og konstruktør Henry Christensen har deltatt i Den Norske Ingeniørforenings kurs Nyere elektroniske kretselementer.

Elektroform. O. Wetterhus, Nore-verkene og T. Hagen, Tokkeverkene, har gjennomgått kurs III i organisasjon og ledelse av elverk. Kurset ble arrangert av Norsk Elektrisitetsverkers Forening.

Følgende har gjennomgått brevkurs ved Norsk Korrespondanseskole:

Maskinmesterass. Per Finneide, Rana: Matematikk for viderekomme. Elektromaskin: Aksel Nes, Aura: Matematikk.

Ved Opplæringsseksjonens kurs i maskinskrivning høsten 1965 har følgende tjenestemenn fra NVE deltatt:

Edith Eriksen, Gunvor Sagen og Nora Gulbrandsen.

Fratredelse:

Med pensjon:

Kaasin, Gjermund	Damformann	Nore kraftverk
Tallerud, Aksel	Maskinm.ass.	Smestad trafo.
Tronsgaard, Olaf	Avd.direktør	VF

Annen:

Bågoslawsky, Alexander	El.maskinist	Mår kraftverk
Frisvold, Guri	Kontorass. I	SK
Gaukstad, Lars	Direktør	E
Hexeberg, Sonja	Sentr.b.betj. I	AA
Hjortnæs, Truls	Avd.ing. II	SB
Instefjord, Øystein	Avd.ing. II	SB
Jansen, Regina	Maskinbokholder	AA
Madsen, Inger Beate	Kontorass. II	SK
Michaelsen, Finn	Førstesekretær	SR
Morberg, Sten Kr.	Kontorass. I	AA
Norum, Torleif	Avd.ing. II	SS
Nygaard, Per Olav	Betjent	AA
Nyhus, Oddvar	Kontorass. I	Tokke-anleggene
Pettersen, Karl Johan	El.maskinist	Mår kraftverk
Wold, Thorvald	Maskinist	Glomfjord kraftverk

Avgått ved døden:

Knudsen, Wilhelm	Reparatør	Nore-verkene 11/9-65
Olsen, Reidar O.	Maskinist	Rana-verkene 18/9-65
Samuelson, Olav	Avd.ing. II	Tokke-anleggene 22/9-65